

AFLATEEN TRÉNERI KÉZIKÖNYV

Ez a kézikönyv a trénereknek készült
az Aflateen az ifjúsági munkában Tanári kézikönyvhöz, 2020

AFLATEEN TRÉNERI KÉZIKÖNYV

Ez a kézikönyv a trénereknek készült
AZ AFLATEEN AZ IFJÚSÁGI MUNKÁBAN Tanári kézikönyvhöz, 2020

AZ AFLATOUN PROGRAMRÓL

Az Aflatoun program 3-18 év közöttiek számára kínál szociális és pénzügyi készségek fejlesztésével foglalkozó képzéseket. Az Aflatoun anyaszervezet partnerségben működik együtt más szervezetekkel annak érdekében, hogy világszerte elérje a gyermekeket és a fiatalokat.

Az Aflatoun program a gyermekeknek az élet elemeinek felépítését kínálja, bátorítva őket arra, hogy takarékoskodjanak erőforrásaikkal, és elkezdjék társadalmi és pénzügyi mikro vállalkozásaikat. A szociális és pénzügyi készségfejlesztésen keresztül bátorítja a gyermekeket és a fiatalokat arra, hogy az életükben és a közösségükben pozitív változásokat vigyenek véghez, és végül akár megtörjék a szegénység ördögi körét, melybe sokan közülük beleszülettek. További információért látogassa meg az www.aflatoun.org honlapot.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönetünket szeretnénk kifejezni az Aflatoun International szervezetnek, amiért hozzáférést és felhasználási jogokat biztosított tananyagaihoz a kézikönyv elkészítése során.

Az Európai Bizottság támogatása ezen kiadvány elkészítéséhez nem jelenti a tartalom jóváhagyását, amely kizárólag a szerzők álláspontját tükrözi, valamint a Bizottság nem tehető felelőssé ezen információk bárminemű felhasználásáért.

Az adaptált verzió három szervezet összefogásával készült el:

- Csoport-téka Egyesület, Magyarország
- Pomoc Deci, Szerbia
- Škola Dokorán – Wide Open School, Szlovákia

A kézikönyv az Európai Unió Erasmus+ programjának támogatásával készült el, az „Aflateen – Social and Financial Education for Engagement, Entrepreneurship and Employment” (Aflateen – Szociális és Pénzügyi Nevelés az elköteleződésért, a vállalkozói és munkavállalási készségek fejlesztéséért) program keretében.

Az Európai Unió
Erasmus+ programjának
társfinanszírozásával

▶ BEVEZETÉS

Ez a tréneri kézikönyv az olvasót nem csak az Aflateen program oktatási segédanyagaival fogja megismertetni, hanem a gyermekközpontú pedagógiai módszerek használatával is.

A kézikönyvet úgy terveztük meg, hogy segítse a partnerszervezeteket abban, hogy rövid tanári felkészítő tréningeket, ötnapos workshopokat tudjanak megvalósítani. A kurzus keretében a résztvevők, akik a program oktatóit – ifjúsági munkásokat, pedagógusokat – fogják képezni, elsajátíthatják az Aflatoun szemléletet, megismerhetik a programot és a hálózatot.

A résztvevők megismerik az öt oktatási alaptémát, mely a hasonló Aflatoun programokban visszatérő elem, és a kulcs erőforrások alapját képezi.

A résztvevők támogatást kapnak néhány aktív tanulási módszer gyakorlásában, ami biztosítani fogja a foglalkozásokon való aktív részvételt és a tapasztalati tanulást.

A következő táblázat, a tartalomjegyzékkel közösen segíteni fog neked a workshopod személyre szabottá tételében a szükségleteidnek és a rendelkezésre álló időnek megfelelően.

1. NAP	2. NAP	3. NAP	4. NAP	5. NAP
A téma bemutatása	Jogok és felelősségek	Megtakarítások és költségek	Társadalmi vállalkozás	Résztvevők prezentációja
Bemelegítés, jégtörők, csapátépítés	Eltérő képességek	Személyes költségvetés	Pénzügyi vállalkozás	Értékelés és visszajelzés
Személyes megértés	Társadalmi nem és társadalmi szerepek	Tervezés és költségvetés	Felkészülés a projektötletek prezentációjára	Következő lépések és tervek
TAT módszer	Tanítás gyakorlás Kirakós módszer	SWOT analízis		Tréning zárása
Időmenedzsment	Dráma módszerek	Üzleti terv		
Kreativitás Köre a vállalkozások fejlesztéséért	Szoborszínház	Üzleti Modell Vászon		

▶ TARTALOMJEGYZÉK

1. FEJEZET ▶ 1. NAP: REGGELI FOGLALKOZÁS A TÉMA BEMUTATÁSA, BEMELEGÍTÉS, CSAPATÉPÍTÉS 7

KÉRDŐÍV ELŐTTE 8

1. TEVÉKENYSÉG	Prezentáció és üdvözlés	10
2. TEVÉKENYSÉG	Jégtörő – Rapid randevú	10
3. TEVÉKENYSÉG	Csapatépítés – Aflateen humán bingo	11
4. TEVÉKENYSÉG	Szabályok	13
5. TEVÉKENYSÉG	Elvárások, hozzájárulás és félelmek	13
6. TEVÉKENYSÉG	Felvezetés, a TAT módszer bemutatása	15
7. TEVÉKENYSÉG	Rövid prezentáció a fiatalok szociális és pénzügyi neveléséről és az öt oktatás témáról	16
8. TEVÉKENYSÉG	Öt labda játék	17

2. FEJEZET ▶ 1. NAP_ DÉLUTÁNI FOGLALKOZÁS SZEMÉLYES MEGÉRTÉS 21

1. TEVÉKENYSÉG	Néma vita	22
2. TEVÉKENYSÉG	Szavazz a lábaddal	23
3. TEVÉKENYSÉG	Beszélgetések facilitása – Egészséges kapcsolat	23
4. TEVÉKENYSÉG	Produktivitási piramis	24
5. TEVÉKENYSÉG	A kreativitás köre	26
6. TEVÉKENYSÉG	Reflexiós csoport	29

3. FEJEZET ▶ 2. NAP: REGGELI FOGLALKOZÁS TÉMÁK, AMIKET TANÍTUNK 30

1. TEVÉKENYSÉG	Jogok és felelősségek – tanítási gyakorlat három csoportban	31
2. TEVÉKENYSÉG	Eltérő képességek: Egyenlőség/ méltányosság játék	37
3. TEVÉKENYSÉG	Társadalmi nemek és szerepek: Az élet sétája játék	39

4. FEJEZET ▶ 2. NAP: DÉLUTÁNI FOGLALKOZÁS DRÁMA MÓDSZEREK 42

1. TEVÉKENYSÉG	Vita – Foglalj állást	42
2. TEVÉKENYSÉG	Érzések kifejezése; Lefagyott képek, Belső hang technika	43
3. TEVÉKENYSÉG	Szoborszínház	44
4. TEVÉKENYSÉG	Reflexiós csoport	46

5. FEJEZET ▶ 3. NAP: REGGELI FOGLALKOZÁS MEGTAKARÍTÁSOK ÉS KÖLTSÉGVETÉS 47

1. TEVÉKENYSÉG	Költsd el, Takarítsd meg, Fektesd be, Adományozd el! – World Café	47
2. TEVÉKENYSÉG	A megtakarítás öt kategóriája	48
3. TEVÉKENYSÉG	Személyes költségvetés készítése	50
4. TEVÉKENYSÉG	Brainstorming – ötletelés csoportban: Hogyan tanítsuk a költségvetést?	51

6. FEJEZET ▶ 3. NAP: DÉLUTÁNI FOGLALKOZÁS MÉG TÖBB ÜZLETI MÓDSZER 53

1. TEVÉKENYSÉG	Erőforrás bank – 30+	54
2. TEVÉKENYSÉG	Személyes SWOT analízis	55
3. TEVÉKENYSÉG	Üzleti terv	57
4. TEVÉKENYSÉG	Business Modell Canvas – Üzleti modell vászon	60
5. TEVÉKENYSÉG	Reflexiók csoport	61

7. FEJEZET ▶ 4. NAP: REGGELI ÉS DÉLUTÁNI FOGLALKOZÁSOK VÁLLALKOZÁSOK FEJLESZTÉSE 62

1. TEVÉKENYSÉG	Pénzügyi vállalkozás fejlesztése	62
2. TEVÉKENYSÉG	Társadalmi vállalkozás fejlesztés	63
3. TEVÉKENYSÉG	Reflexiók csoport	63

8. FEJEZET ▶ 5. NAP: REGGELI ÉS DÉLUTÁNI FOGLALKOZÁSOK VÁLLALKOZÁSI ÖTLETEINK BEMUTATÁSA 64

1-2. TEVÉKENYSÉG	A pénzügyi és társadalmi vállalkozás projektek bemutatása	65
3. TEVÉKENYSÉG	A következő lépések megtervezése	65
4. TEVÉKENYSÉG	A tréning értékelése	66
KÉRDŐÍV UTÁNA	Trénerek képzése	67

TRÉNER KÉPZÉS –KULCS ERŐFORRÁSOK 69

1. KULCS ERŐFORRÁS	A Brainstorming – ötletelés és a Mind-Map elmetérkép használata az ötletek feltérképezéséhez	69
2. KULCS ERŐFORRÁS	Hogyan lehetsz találékony képző kihívást jelentő körülmények között?	71
3. KULCS ERŐFORRÁS	A helyi közösség/környezet használata erőforrásként	72
4. KULCS ERŐFORRÁS	A foglalkozásaid megtervezése és az előkészületek	74
5. KULCS ERŐFORRÁS	Szerepjáték, párbeszéd, dráma módszerek használata a foglalkozásokon	75
6. KULCS ERŐFORRÁS	Történetmesélés a tréningeken	77

► 1. FEJEZET ► 1. NAP

REGGELI FOGLALKOZÁS

A TÉMA BEMUTATÁSA, BEMELEGÍTÉS, CSAPATÉPÍTÉS

Célkitűzések:

- A Trénerképzés témájának és céljainak a bemutatása
- Bemelegítés, csapatépítés
- Ízelítő a módszerekből, saját élmények gyűjtése a játékokról és eszközökről, melyeket később alkalmazni fogunk
- A szemlélet rövid bemutatása

Trénerek időzíítési segédlete – 1. nap: Reggeli foglalkozás

IDŐ	TEVÉKENYSÉG	SEGÉDANYAGOK
5 perc	1. tevékenység: Prezentáció és üdvözlés	Semmi
15 perc	Kérdőív előtte	Tollak, kinyomtatott kérdőívek
10 perc	2. tevékenység: Jégtörő – Rapid randi	Semmi
10 perc	3. tevékenység: Csapatépítés	Flipchart, nyomtatott feladatlapok, tollak
15 perc	4. tevékenység: Szabályok	A flipchartpapír és néhány toll, filc
30 perc	4. tevékenység: Elvárások, hozzájárulás és félelmek	Előre elkészített flipchartpapír, megrajzolt fával, alma, levél és kukac formájú papírok – 3-5 db/résztvevő, cellux, filcek mindenkinek
20 perc	SZÜNET	
10 perc	6. tevékenység: Felvezetés – a TAT módszer bemutatása	

20 perc	7. tevékenység: Rövid bemutató prezentáció a fiatalok szociális és pénzügyi készségfejlesztési képzéséről és az öt oktatási témáról	Semmi/ vagy ppt illusztrációkkal
20 perc	8. tevékenység: Öt labda játék	Öt labda, 5 ív papír, mindegyikre rá van írva egy az öt oktatási módszer közül; Öt „attitűd” feladatlap

1. Az első napi tevékenységek előtt

Kérdőív előtte: Kérünk, hogy a legelső tevékenység előtt oszd ki ezt a kérdőívet és kérd meg a résztvevőket, hogy töltsék ki. Alapvetően fontos ez annak érdekében, hogy az összegyűjtött tapasztalatokat és ismereteket a tréning végén mérni tudjuk.

KÉRDŐÍV ELŐTTE

A tréning helyszíne: _____ Dátum: _____

Hogyan értékelnéd az informatikai ismereteid? ☐ Nincs ☐ Gyenge ☐ Jó

Van internet hozzáférése? ☐ Nincs ☐ Ritkán ☐ Gyakran

Milyen módon szeretnél kommunikálni az Aflatounnal és a többi trénerrel?

☐ Internet (online beszélgetések, kurzus, vagy blog) ☐ Email ☐ Telefon ☐ Találkozók

☐ Egyéb, kérlek nevezd meg: _____

REAKCIÓK

Mielőtt megérkeztél, a tréning céljait tisztán és egyértelműen kommunikálták számodra?

Nagyon nem értek egyet	Nem értek egyet	Egyetértek	Nagyon egyetértek	Nem tudom
------------------------	-----------------	------------	-------------------	-----------

Melyik terület, milyen témakörök a legkevésbé ismerősek a számodra a következők közül?

Aflateen koncepció	Személyes feltárás és megértés	Jogok és felelősségek
Megtakarítások és költségek	Tervezés és költségvetés	Fiatalok társadalmi és pénzügyi vállalkozásai

Magabiztosan használom a következő aktív tanulási módszereket az oktatásaim során:

a.) Brainstorming ötletelés

Nagyon nem értek egyet	Nem értek egyet	Egyetértek	Nagyon egyetértek	Nem tudom
------------------------	-----------------	------------	-------------------	-----------

b.) TAT Ábra

Nagyon nem értek egyet	Nem értek egyet	Egyetértek	Nagyon egyetértek	Nem tudom
------------------------	-----------------	------------	-------------------	-----------

c.) Szoborszínház

Nagyon nem értek egyet	Nem értek egyet	Egyetértek	Nagyon egyetértek	Nem tudom
------------------------	-----------------	------------	-------------------	-----------

Mit gondolsz, mik lesznek az Aflatoun tréning legfontosabb eredményei? Válassz annyit, amennyit szeretnél.

- ☐ A foglalkozások tervének részletes ismerete
- ☐ Megszeretni az Aflateen programot
- ☐ Önbizalom az aktív, részvételre alapuló megközelítés használatában a tréningeken

TUDÁS, ISMERET

Kérjük, írd ide a gyermekjogok négy fő csoportját:

Kérjük, írd le egy példát a társadalmi vagy pénzügyi vállalkozásra, melyet a fiatalok akár az Aflatoun program keretében megvalósíthatnak:

ATTITÚD

A következő állítások közül melyik igaz (I) és melyik hamis (H):

- ___ A gyermekek a játékból tanulnak
- ___ Az oktatóknak más tevékenységeket is használnia kellene a csoportjukban az előadásonkívül.
- ___ A gyerekek nem tudnak tevékenységeket vezetni az osztályukban/csoportjukban
- ___ A gyermeknek kell a tanulás központjában lenniük
- ___ Stresszes engednem, hogy a gyerekeket hagyjuk részt venni az osztály/csoport tevékenységekben

A következő állítások közül melyikkel értesz egyet (E) és melyikkel nem (N)?

- ___ A szegény gyerekeknek nincs elég pénze ahhoz, hogy megtakarítsanak
- ___ A gyerekeknek nem lenne szabad megengedni, hogy pénzt keressenek
- ___ A gyerekek képesek kezelni a pénzüket a céljaik elérése érdekében
- ___ Ha az erőforrások szűkösek, a fiúk taníttatásának prioritást kell élveznie
- ___ A lányoknak részt kell venniük az órák utáni tevékenységekben vagy a saját projektjeikben

VISELKEDÉS

Úgy érzem, kész vagyok arra, hogy levezessek egy Aflateen foglalkozást pedagógusoknak és ifjúsági munkásoknak

Nagyon nem értek egyet	Nem értek egyet	Egyetértek	Nagyon egyetértek	Nem tudom
------------------------	-----------------	------------	-------------------	-----------

Egyéb megjegyzések:

1. TEVÉKENYSÉG: PREZENTÁCIÓ ÉS ÜDVÖZLET

CÉLKITŰZÉSEK: Röviden köszönteni a résztvevőket, megköszönni a jelenlétüket és elmondani, hogy a tréning, amin részt vesznek, természetéből adódóan tevékenység alapú.

ANYAGOK: semmi

IDŐ: 5 perc

LEÍRÁS:

A résztvevők valószínűleg izgatottak, szoronganak egy kicsit a tréning tartalmával és természetével kapcsolatban. Sok kérdésük lesz. Biztosítsd őket, hogy a nap folyamán ezek közül a kérdések közül sokra választ kapnak majd.

Köszönd meg, hogy eljöttek. Hangsúlyozd, hogy azért köszönöd meg, mert az Aflatoun program tisztában van azzal, hogy csak a trénernek tudják a programot sikeressé tenni. Az Aflatoun a trénerket a program szívének tartja, tisztában van vele, hogy szükséges, hogy az oktatóktól tanuljanak. Most lépünk tovább, és játszunk egy kicsit!

2. TEVÉKENYSÉG JÉGTÖRŐ – RAPID RANDEVÚ

CÉLKITŰZÉSEK: Megnyugtatni a résztvevőket, megmutatni, hogy ez egy aktív tréning lesz, és közben megismerkedni egymással egy kicsit mélyebben, kapcsolatokat építeni egymással.

ANYAGOK: semmi

IDŐ: 10 perc

LEÍRÁS:

Voltál már valaha rapid randin? Nem? Ez az első alkalom?

Ez egy gyors módja annak, hogy közös dolgokat találjunk egymásban. Adni fogok nektek témákat, amit meg kell beszélgetek egy-egy partnerrel a csoportban, két percben. Mindkettőtöknek meg kell szólalnia, és mesélnie a témával kapcsolatban, ezért kérlek adjatok egymásnak teret. Az első kör után partnert cseréltek, és kaptok egy másik témát és újabb két percet. Öt ilyen kör lesz ebből a tevékenységből. Bizonyosodj meg róla, hogy minden körben más partnerrel fogsz beszélgetni. Kérlek válasszátok ki az első partnert!

Az első kör kérdése: *Mi volt a kedvenc játékod, amikor tinédzser voltál?*

Miután az első kérdés elhangzott, a facilitátor figyeli az időt, és azt, hogy egészen biztosan cseplődjenek a partnerek a körök között, és mindig mással beszélgessenek a résztvevők.

Tipp: Ha a résztvevők páratlanul vannak, és valakinek nincs partnere, az egyik társfacilitátor beugorhat. Ha hagynánk, hogy hárman legyenek párban, azt eredményezné, hogy nem lesz elég idő minden partnernek a beszélgetésre, így ezt jobb elkerülni.

A kérdések sorrendjét az határozza meg, hogy a könnyebb kérdésekkel kezdjük, és haladunk az egyre mélyebb kérdések felé. Jó ötlet olyan kérdéseket választani, amelyek kapcsolódnak ahhoz a témához, amivel kapcsolatban a facilitátor feladatokat fog bevezetni – ebben az esetben: gyermekek, fiatalok, játszani, játékosan tanulni.

Lehetséges kérdések a következő körökhöz:

- *Mi volt az iskolában a kedvenc a tárgyad, és miért?*
- *Mire vagy büszke?*
- *Mondj három dolgot, amiben erős vagy!*
- *Mesélj magadról valamit, ami különlegessé tesz téged!*
- *Mesélj egy történetet, amikor túljutottál egy nehézségen!*
- *Ki a te „hősöd”? – egy szerepmódel, példakép, aki fontos számodra? Miért?*

3. TEVÉKENYSÉG: CSAPATÉPÍTÉS – AFLATEEN HUMÁN BINGÓ

CÉLKITŰZÉSEK: Jobban megismerni egymást, mélyíteni egy kicsit, folytatni a kapcsolatok kiépítését egymással; felismerni, hogy sokkal több közös dolog van bennünk, mint amit magunkról gondoltunk.

ANYAGOK: Aflateen humán bingó feladatlap másolatok, és tollak minden résztvevőnek

IDŐ: 10 perc

LEÍRÁS:

Mondd el a résztvevőknek, hogy a rapid randi megtapasztalása után még mindig sok minden van, amit egymásról megtudhatunk. Kérdezd meg őket, hogy ismerik-e a bingó játék szabályait? Minden résztvevő kap egy Aflateen humán bingó feladatlapot és tollat. A „bingó feladatlapon”, 25 állítás van emberekről. Kell találniuk a csoportban öt olyan embert, akikre igaz az állítás, és alá kell íratniuk velük a rubrikákat. Ugyanazon a papíron egy résztvevő csak egyszer írhat alá! A cél az, hogy találj öt olyan embert, akik egy sorban/oszlopban/átlósan egy vonalban írnak alá. Öt ember egy sorban – ez a „BINGÓ”! Ha valakinek sikerül, el kell rikkantania magát, hogy „bingó!”, így látni fogjuk, ki volt az első. Ki tud több bingót gyűjteni?

Amikor a résztvevők teljesítették a feladatot, vagy letelt az idő, állítsuk meg a tevékenységet, és ellenőrizzük, ki gyűjtötte a legtöbbet, kérdezzük meg, helyes-e a válasz. Adhatunk az elsőnek díjat is (opcionális).

BESZÉLGETÉS:

Az első két játék után érdemes megállni egy picit, és megkérni a résztvevőket, hogy reflektáljanak arra, amit ezekből a tevékenységekből megtudtak. *Mi volt a legmeglepőbb dolog, amit megtudtatok egymásról? Mi volt érdekes tapasztalat? Mi volt számodra a legnehezebb? Miért? Osszátok meg a gondolataitokat, mielőtt visszaültök a nagykörbe a következő tevékenységre.*

AFLATEEN HUMÁN BINGÓ – FELADATLAP

Keress valakit, aki... És vedd rá, hogy aláírja neked a megfelelő rubrikát! Ne feledd! Minden ember csak egyszer írhat neked alá!

AKI MÁR TUDJA, MI LESZ, HA NAGY LESZ!	AKI TUD HÁTRAFELE KORCSOLYÁZNI	AKI SZELEKTÍVEN GYŰJTI OTTHON A SZEMETET	AKI SZERET SPORTOLNI	AKI TUD EGY VERSET FEJBŐL
AKI TUD FEJEN ÁLLNI	AKI MA MÁR IVOTT KÉT KÁVÉT	AKI TUD EGY BŰVÉSZTRÜKKÖT	AKI MOST SZERELMES	AKI UTÁL REGGEL KORÁN KELNI
AKI JÁRT MÁR EURÓPÁN KÍVÜL	AKI SZOKOTT KÉZMŰVESKEDNI	AKI FŐZÖTT MÁR TÖBB MINT 25 FŐRE	AKI TUD TAKARÉKOS- KODNI	AKI SZERETI A CSOKIT
AKI ALUDT MÁR A SZABAD ÉG ALATT	AKI TUD HANGSZEREN JÁTSZANI	AKI VETT MÁR RÉSZT LAKÁS- FELÚJÍTÁSBAN	AKI SZERET MOZIBA JÁRNI	AKI SZERETI A MATEKOT
AKI TUDJA, MIT JELENT AZ EMPOWERMENT SZÓ	AKI TÖBB, MINT KÉTSZER KÖLTÖZÖTT MÁR	AKI SZERET A TERMÉSZETBEN SÉTÁLNI	AKI SZERET TÖRTÉNETEKET MESÉLNI	AKINEK LEGALÁBB HÁROM FIÚTESTVÉRE VAN

4. TEVÉKENYSÉG: SZABÁLYOK

CÉLKITŰZÉSEK: Felruházni a résztvevőket a műhelyjellegű foglalkozások vezetéséhez szükséges útmutatóval. Bátorítani a résztvevőket, hogy közösen, egyenlő mértékben legyenek „gazdái” a tréningnek.

ANYAGOK: Flipchart papír és filcek

IDŐ: 15 perc

LEÍRÁS:

- Kezdd azzal, hogy kérd meg a résztvevőket, hogy üljenek körbe. Tegyél középre egy Flipchart-papírt és filceket. Kérd meg őket, hogy javasoljanak szabályokat a tréning ideje alatti viselkedésre és az idők tartására. Gyakran a saját viselkedésükkel kapcsolatban kezdenek el gondolkozni és szabályokat hozni. Ha nem ajánlanak semmit, esetleg javasolhatsz te szabályokat az idők betartásával, az udvariassággal, agresszivitással, káromkodással, dohányzással és a mobiltelefon használatával kapcsolatban. Próbálj meg nem szavakat adni a szájukba.
- Bátorítsd őket arra, hogy javasoljanak szabályokat, amelyek rád és a facilitátorokra vonatkoznak. A résztvevőknek érezniük kell, hogy a tréning egyenlők közötti párbeszédre alapul.
- Ahogy a résztvevők javaslatokat tesznek, először kérdezd meg a csoporttagokat, hogy egyetértenek-e az ötlettel, azután pedig a megfogalmazással. Facilitálj addig, amíg konszenzusra nem jutnak. Az emberek bevonása ebbe a döntéshozatalba segít nekik elköteleződni a későbbi folyamatba.
- Bárki javasol egy ötletet, hívd meg, hogy jöjjön középre, és írja fel ő. Segít a jobb hangulat megteremtésében, ha a szabályok állító mondatok és nem tiltóak. Például: „Fontos, hogy udvariasan beszéljünk egymással.” inkább, mint „Ne káromkodj!”.
- Amikor befejeztétek a szabályok összegyűjtését, kérd meg a résztvevőket, hogy szimbolikusan írják alá a szerződést. Ezután függesszétek ki a szerződésposztert a falra a tréning helyszínén, és hagyjátok ott a tréning végéig.

TIPP: Kérd meg a résztvevőket, hogy inkább rajzoljanak a szerződésre, mondatok írása helyett: pl. egy rajzolt kép a mobil telefonról, egy ikon az áthúzott cigarettáról stb.

5. TEVÉKENYSÉG: ELVÁRÁSOK, HOZZÁJÁRULÁS ÉS FÉLELMEK

CÉLKITŰZÉSEK: Hagyni a résztvevőket, hogy megosszák az aggodalmaikat és a szorongásaikat. Hagyni őket, hogy elmondják, miben reménykednek a tréning kapcsán, mi fog megvalósulni. Bátorítani őket, hogy egyenlő mértékben legyenek a tréning „gazdái”: osszák meg saját tapasztalataikat, tudásukkal gazdagítsák a tréning folyamatát.

ANYAGOK: Egy előre elkészített flipchartposzter egy fáról, almákkal, levelekkel és kukacokkal, kivágva papírból vagy post-itekből – résztvevőnként 3-5 db; filcek mindenkinek.

IDŐ: 30 perc

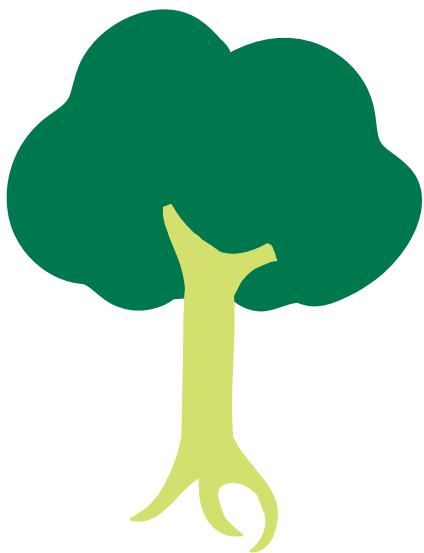
LEÍRÁS:

Rajzolj egy nagy fát egy flipchartpapírra a foglalkozás előtt. Vágj ki résztvevőnként 3-5 post-it-ből vagy papírból almákat, leveleket és kukacokat. Alább találsz példa-képeket hozzá. Tedd a flipchart-papírt a kör közepére. Mondd el a résztvevőknek, hogy a szerződéskötés után meg kell egyeznetek a részletekben is. Oszd ki az almákat, leveleket és kukacokat a résztvevők között. Hagyd a maradék papírkákat közepén, és mondd el a résztvevőknek, hogy bátran vehetnek még, ha szükségük van rá.

Magyarázd el, hogy mit kell az egyes papírtípusokra írni – egy papírra csak egy dolgot – és adj nekik néhány percet, hogy csendben dolgozhassanak.

- **Almák:** a résztvevőknek rá kell írniuk az elvárásaikat a tréninggel kapcsolatban. Mire kíváncsiak? Mikor lesznek a tréning végére elégedettek? Mit szeretnének megtanulni?
- **Levelek:** a résztvevőknek le kell írniuk azokat a dolgokat, amivel hozzájárulnak a tréning sikeréhez. Bátorítsd őket, hogy osszák meg a tudásukat, tapasztalataikat, a lelkesedésüket – ez bevonja őket, és a passzív „Mit kapok?” fókuszról aktív fókuszra váltanak, kölcsönös együttműködési helyzetet kialakítva ezzel.
- **Kukacok:** a résztvevőknek át kell gondolniuk, hogy mitől tartanak, mit szeretnének elkerülni a tréning során.

Facilitátorként el kell kerülni a túl konkrét példák adását, vagy azt, hogy szavakat adjunk a résztvevők szájába.

Amikor a résztvevők készen vannak, egyesével középre mennek, és felrakják az almákat és a leveleket a zöld lomb részre, a kukacokat pedig a gyökér részre, miközben hangosan elmondják, mit írtak a papírokra. A foglalkozás végén az almát felfüggesztitek a falra, és ott hagyjátok az utolsó foglalkozás végéig. Az értékelő foglalkozáson, a tréning végén a résztvevők majd visszamennek az almához és leírják az elvárásaikat, ha teljesültek, ellenőrzik, hogy megtették-e hozzájárulásukat és sikerült-e elkerülniük félelmeiket. Ez a tevékenység bekeretezi a tréning folyamatot.

6. TEVÉKENYSÉG: FELVEZETÉS, A TAT MÓDSZER BEMUTATÁSA

CÉLKITŰZÉSEK: Felmérni, hogy mi az, amit a résztvevők már tudnak. Felmérni, hogy mennyit tudnak az Aflatounról és mire kíváncsiak. Bevezetni a TAT módszert.

ANYAGOK: flipchartpapír TAT ábrához, filcek.

IDŐ: 10 perc

LEÍRÁS:

- Gyűjtsd a csoportot a flipchart köré.
- Kérd meg őket, hogy osszák meg, amit az Aflatounról már tudnak, és írják le a válaszaikat az első oszlopba.
- Ezután kérdezd meg őket, hogy mit szeretnének tanulni az Aflateenről, és kérd meg, hogy írják fel ezeket a második oszlopba.
- Mondd el nekik, hogy arra kéred őket, hogy a harmadik oszlopot a tréning végén töltsék ki.

TAT módszer – flipchart

T: MIT TUDUNK AZ AFLATEENRŐL?	A: MIT AKARUNK MEGTUDNI AZ AFLATEENRŐL?	T: MIT TANULTUNK AZ AFLATEENRŐL?

7. TEVÉKENYSÉG: RÖVID PREZENTÁCIÓ A FIATALOK SZOCIÁLIS ÉS PÉNZÜGYI NEVELÉSÉRŐL ÉS AZ ÖT OKTATÁSI TÉMÁRÓL

CÉLKITŰZÉSEK: A résztvevőknek alapvetően fontos információkat adni az Aflateen kézikönyv mögötti koncepcióról és az egész Aflatoun könyv-családról.

ANYAGOK: Semmi. Ha PowerPoint prezentáció is készül: illusztrációk a vetített témákhoz.

IDŐ: 20 perc

LEÍRÁS:

A prezentációhoz a következő jegyzetekből használhatsz átadandó kulcsinformációkat. Légy kreatív!

KONCEPCIÓ:

Mit értünk a „Fiatalok szociális és pénzügyi nevelésén”? Az Aflateen kiegyensúlyozottan kezeli a szociális és pénzügyi nevelést a fiatalok esetében. Ennek a kettőnek egyensúlyban kell lennie. Szociális készségek fejlesztésén azt értjük, hogy segítjük a fiatalokat a személyiségfejlődésükben, tanítunk nekik a gyermekjogokról, és bátorítjuk őket arra, hogy megtervezzék saját projektjeiket a társadalmi igazságosságért. A pénzügyi nevelésen azt értjük, hogy megtanítjuk a fiatalokat takarékoskodni, arra, hogy vezessék pénzügyeiket és bevételt hozó tevékenységeket tervezzenek.

Sajnos vannak korok, amikor a jogainkat ismerni önmagában még nem elegendő. Például, mondhatjuk egy lánynak, hogy joga van az oktatáshoz. De ha nem tudja magának megengedni azt sem, hogy kifizesse a buszbérletet, vagy ha a szüleinek nem telik tankönyvekre és tollakra, mi a jó abban, ha joga van hozzá? Hasonlóan, mondhatjuk egy fiúnak, hogy joga van játszani, de ha nincs egy pár forintja, hogy játékot vegyen, hogyan segít neki, ha ismeri a jogait? Gyakran az embereknek szüksége van egy kis pénzre is, mert a jogukat nem tudják érvényesíteni.

TIPP: Az ebben a részben olvasható megjegyzések a saját beszédedhez adnak segítséget. Találd meg a saját módszeredet arra, hogy elmagyarázd ezeket az ötleteket. Ez az egyetlen foglalkozás, ahol a facilitátor előadásjellegű tevékenységet végez.

Tehát, hogy teszi a szociális a pénzügyit erősebbé? Az Aflateen esetében mi nem passzív hozzáállást veszünk fel a gyermekek pénzről való tanítása kapcsán. Tisztában vagyunk azzal, hogy a pénz magával hoz mindenféle kísértést és komplikációt a viselkedésben. Ezért, mielőtt belemegyünk a pénzügyi nevelés üzleti ügyeibe, arra törekszünk, hogy igazságérzetet, és egy kis etikai jellegű megértést adjunk a gyermekeknek. Arra bátorítjuk őket, hogy ne csak egyénként lássák magukat, hanem a családjuk és közösségük részeként is. Nagyon vigyázunk arra, hogy a pénzt ne úgy mutassuk be, mint a boldogság garantált forrását. A pénz megoldásokat éppúgy tud hozni, mint problémákat. Azt szeretnénk, ha a gyermekek megértenék, hogy egyénként haszonhoz juthatnak a megtakarításaikból és a vállalkozásukból egyaránt. Egyenlő hangsúllyal kezeljük azt, hogy a vállalkozás révén lehetőségük van arra, hogy pozitív hatással legyenek a közösségi szintre.

Mi az öt oktatási téma, és mit tanulnak belőle a fiatalok?

Személyes megértés és felfedezés

Bátorítjuk a fiatalokat, hogy megértsék és értékeljék magukat, így önbizalommal nőnek fel és azazal az érzéssel, hogy irányíthatják az életüket. A gyerekek megtanulják, hogyan legyenek tudatában az érzéseiknek és hogyan fejezzék ki azokat. Megtanulják, hogy mindannyian különlegesek, de senki sem fontosabb, mint bárki más. Segíteni akarjuk őket abban, hogy gondoljanak magukra.

Az Aflatoun mottója: „Válaszd szét a tényeket a kitalációtól. Fedezd fel, gondolkodj, vizsgáld meg és cselekedj!”

Jogok és felelősségek

Az Aflatoun program gyökerei az ENSZ Gyermekjogi Egyezményeiben erednek. Azt szeretnénk, hogy a gyermekek megértsék, hogy vannak jogaik, és tényként kezeljék azt, hogy minden gyermeknek egyenlők a jogai, ez teszi őket egyenlővé. Mindannyian másképpen nézünk a világra, akár vallási, politikai vagy más szempontból, de van egy értékkészlet, amelyet mindannyian aláírtunk, és ez az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye. Ezért minden gyermeknek meg kell tanulnia, hogy az ő jogai nem foszthatnak meg másokat a jogaiktól. Arra is figyelünk, hogy megtanítsuk a fiataloknak, hogy ha vannak jogaik, azok mindig felelősségekkel járnak. Például, ha egy fiatalnak joga van az oktatáshoz, akkor kötelessége, hogy keményen tanuljon. Ha joga van a játékhoz, felelősséggel tartozik biztonságosan játszani. Ha joga van az ételhez, felelőssége van abban, hogy azt ne pazarolja el.

Megtakarítás és költés

A fiatalokat bátorítjuk arra, hogy kifejlesszenek egy takarékos gondolkodásmódot, ami megtanítja nekik, hogy semmit ne pazaroljanak el, legyen az pénz, étel, idő, víz vagy más erőforrás. A hangsúly azon van, hogy rendszeresen takarítsanak meg egy kisebb összeget, például a takarékos szokások alapelveinek kifejlesztésével. Megtanulnak különbséget tenni a szükségleteik és a vágyaik között. Az elképzelés nem az, hogy arra bátorítsuk őket, hogy arról álmodozzanak, hogy milliomosok lesznek. Inkább az, hogy alapelveket adjunk nekik, így ahogy növekszenek, gondoskodnak magukról.

Tervezés és költségvetés

Ha megtanítjuk a fiataloknak, hogy kell takarékoskodni, azt is meg kell tanítsuk, hogy alapszinten hogyan vezessék a pénzügyeiket, mint például a kiadások és bevételek oszlopait. A tervezés és költségvetés készítés megtanítja a gyermekeknek, hogy megtakarítási célokat tűzzenek ki. Azt is megtanulják, hogy hogyan szervezzék az egyéb erőforrásaikat, beleértve az időt.

Gyermekek társadalmi és pénzügyi vállalkozásai

A gyermekeket arra bátorítjuk, hogy kifejlesszék a saját kis társadalmi és pénzügyi vállalkozási projektjeiket, akár iskolai kereteken belül. A társadalmi vállalkozás lehet bármi, ami a gyermekek életét vagy az iskolát vagy a közösséget méltányosabbá, biztonságossá vagy egészségesebbé teszi. Például időnként a fiatalok fát ültetnek az iskola köré, hogy árnyékot és menedéket nyújtson, gyümölcsöt teremjen. Vagy kampányt szerveznek a dohányzás, az alkohol és más drogok ellen, máshol a zaklatás és a tanári erőszak ellen. A pénzügyi vállalkozás bármilyen kicsi is, bevételt hozó projekt lehet, iskolaidőn belül vagy szabadidős tevékenységként. Gyakori vállalkozási forma a sütisütés és eladás, a csirketartás és a tojások eladása, a kertészkedés és a zöldségek eladása a piacon.

8. TEVÉKENYSÉG: 5 LABDA JÁTÉK

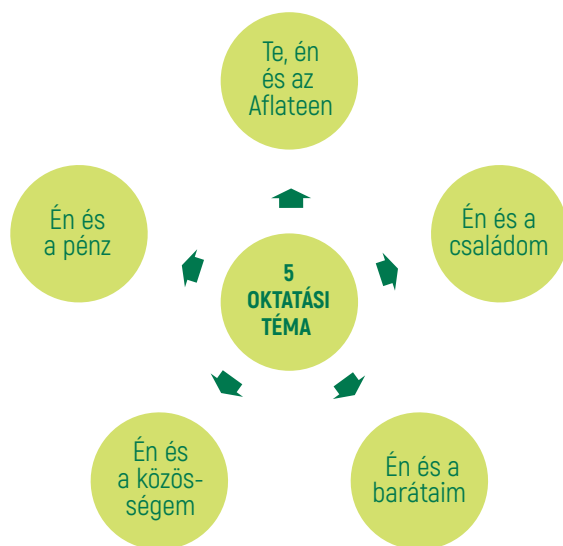
CÉLKITŰZÉSEK: Bemutatni a résztvevőknek, hogy az öt oktatási téma egyformán fontos, és egy jó program egyenlő időt ad mindegyik számára.

ANYAGOK: 5 db különböző színű labda/5db egytől ötig számozott papírgalacsin és 5 ív színes papír (színük a labdákkal egyező) mindegyiken egy az öt oktatási téma közül/az 5 téma számozva és egy-egy papírra felírva; Öt attitűd feladatlap (ld. alább).

IDŐ: 20 perc

LEÍRÁS:

- Kérdezd meg a résztvevőket, hogy melyik oktatási téma a legfontosabb az öt közül? Kérd meg, hogy indokolják meg a válaszaikat.
- Tegy le a földre öt színes labdát körben, és kérj fel 5 fő önkéntest, hogy segítsenek (ha nem tudsz öt színes labdát találni, akkor használj összegombócozott papírt, és írd rá a számokat egytől ötig).
- Kérd fel öt fő önkéntest, hogy ragasszák magukra az öt oktatási témát (sorszámmal ellátva) tartalmazó papírt. Mindegyik papíron csak egy téma legyen.
- Kérd meg őket, hogy fogódzkodjanak össze a könyökökkel egy körbe, arccal a körből kifelé.
- Magyarázd el nekik, hogy mindegyiküknek fel kell vennie azt a labdát, ami színben/számban egyezik a rájuk ragasztott papírral. Kérd, hogy kezdjék el, de végig maradjanak összekapaszkodva. Gyakran az történik, hogy minden önkéntes igyekszik a saját labdáját megszerezni, és húzza a többieket a másik irányba, mint amerre ők menni akarnak, ezért nem tudják teljesíteni a feladatot. „Miért nem működik?” Azt fogják válaszolni, hogy az önkénteseknek csapatként kell együttműködniük.
- Kezdjétek előlről a játékot, és emlékeztess a résztvevőket, hogy szükséges együttműködniük.
- Amint megoldották a feladatot, felvették az öt labdát és visszatértek a kör közepébe, kérdezd meg a résztvevőket, hogy mit tanít nekünk ez a gyakorlat az öt oktatási témáról – (mind egyenlő és együtt kell működniük).

Ha szeretnéd, hozzáadhatsz a játékhoz egy második részt, mint például ezt:

- Magyarázd el, hogy az Aflateen programban arra számítunk, hogy látjuk, ahogy a gyermekek tudása, ismerete, készségei és hozzáállása változik
- Add oda az 5 hozzáállás feladatlapot a résztvevőknek.
- Hozd vissza az önkénteseket a kör közepére.
- Magyarázd el, hogy ezúttal úgy kell összegyűjteni a megfelelő színű labdákat, hogy továbbra is a körben dolgozva, minden önkéntesnek oda kell passzolnia a labdát annak az önkéntesnek, akinél az attitűd feladatlap van.
- Ezután kérdezd meg a teljes csoportot, hogy az egyes oktatási témák a megfelelő attitűdökkel lettek-e összekötve.

LABDAJÁTÉK ANYAGOK – ÖT ALAPELEM FELADATLAP

Nyomtasd ki a következőket önálló lapokra. Segít, ha mind az öt papír eltérő színű.

Keress öt eltérő színű labdát, melyek a papírokkal egyező színűek. Ha ez nem lehetséges, nyomtass öt fehér lapot, csinálj belőlük öt papírgalacsint, és számozd meg őket egytől ötig.

1. TÉMA

SZEMÉLYES FELTÁRÁS ÉS MEGÉRTÉS

2. TÉMA

JOGOK ÉS FELELŐSSÉGEK

3. TÉMA

MEGTAKARÍTÁSOK ÉS KÖLTÉSEK

4. TÉMA

TERVEZÉS ÉS KÖLTSÉGVETÉS

5. TÉMA

FIATALOK TÁRSADALMI ÉS PÉNZÜGYI VÁLLALKOZÁSAI

LABDAJÁTÉK ANYAGOK – A JÁTÉK MÁSIK FELÉHEZ TARTOZÓ ÖT ATTITÚD FELADATLAP

Ezeket nem kell színes papírra nyomtatni.

ATTITÚD

HISZEK MAGAMBAN! SOK DOLGOT KÉPES VAGYOK VÉGHEZ VINNI!

ATTITÚD

**AZT AKAROM, HOGY A VILÁGON MINDEN GYERMEK SZÁMÁRA
ELÉRHETŐEK LEGYENEK A JOGOK.**

ATTITÚD

**ÉRTÉKELEM A TERMÉSZETI ÉS PÉNZÜGYI ERŐFORRÁSOK
MEGFELELŐ HASZNÁLATÁT.**

ATTITÚD

MEG KELL TERVEZNEM, HOGY MIRE KÖLTÖK, ÉS MIT CSELEKSZEM.

ATTITÚD

**A VÁLLALKOZÁST EGY OLYAN ÉRTÉKES MÓDSZERNEK TARTOM,
AMIVEL JOBBÁ TEHETEM A KÖZÖSSÉGEMET.**

► 2. FEJEZET ► 1. NAP

DÉLUTÁNI FOGLALKOZÁS

SZEMÉLYES MEGÉRTÉS

Célkitűzések:

- A Személyes megértés téma bemutatása

Trénerek időzíítési segédlete – 1. nap: Délutáni foglalkozás

IDŐ	TEVÉKENYSÉG	ANYAGOK
25 perc	1. Néma vita	3 ív flipchartpapír, filcek
20 perc	2. Szavazz a lábaddal	3 db nyomtatott A4-es papír a következő szavakkal: EGYETÉRTEK, NEM ÉRTEK EGYET, NEM TUDOM
20 perc	3. Beszélgetések facilitálása – Az egészséges kapcsolat	A4-es papírok és filcek minden résztvevőnek
20 perc	SZÜNET	
30 perc	4. Produktivitási piramis	A4-es papírok és filcek minden résztvevőnek, előre elkészített plipchart-poszter
60 perc	5. A Kreativitás köre	A4-es papírok és filcek minden résztvevőnek, előre elkészített flipchartposzter
30 perc	6. Reflexió kiscsoportokban	

1. TEVÉKENYSÉG: NÉMA VITA

CÉLKITŰZÉSEK: A Néma vita módszer megtanulása

ANYAGOK: 3 ív flipchartpapír, filcek

IDŐ: 20 perc

LEÍRÁS:

Kezdd azzal, hogy elmagyarázod a résztvevőknek, hogy most olyan különböző módszereket fognak kipróbálni, amiket később át kell adniuk a tanároknak – pedagógusoknak és ifjúsági munkásoknak –, és a legjobb módja a személyes tapasztalatok gyűjtésének egy módszerrel kapcsolatban az, ha kipróbálják.

Magyarázd el, hogy a tréning során kiscsoportokban fognak reflexiós foglalkozásokat tartani, ahol megvitathatják, hogy hogyan tudják a tanult módszereket adaptálni a tanári felkészítő tréning során, milyen akadályokat térképeztek fel, hogyan tudnak ezeken átjutni, és milyen félelmeik és elvárásaik vannak a módszerekkel kapcsolatban.

- Mondd el a résztvevőknek, hogy ezen a foglalkozáson a csoport fel fogja fedezni, hogy ők kicsodák, honnan származnak és merre tart az életük.
- Tájékoztasd őket, hogy elhelyeztél a teremben 3 papírt és mindegyiken van egy kérdés:
- Mi a fontosabb: a múltunk vagy a jövőnk? Miért?
- Mi egy az erősségeid közül?
- Mindenki megvan a képesség a boldogságra az életben? Miért/miért nem?
- Kérd meg a résztvevőket, hogy sétáljanak körbe a teremben, és írják fel a válaszaikat minden kérdésre az elhelyezett papírokra. Mondd el nekik, hogy reflektálhatnak a többiek válaszáira is.
- Emlékeztess őket arra, hogy nincsenek jó vagy rossz válaszok, és bátorítsd őket a vitára: meg is kérdőjelezhetik egymást.
- Addig tartsd a Néma vitát, amíg a résztvevők érdeklődnek és elköteleződtek.
- Nézzétek át a résztvevők válaszait, és kérd meg őket, hogy indokolják meg, amiket írtak, és mondjanak példákat.

TIPP: Egy másik lehetőség arra, hogy feltérképezzük a résztvevők tudását, ismereteit, véleményét vagy asszociációit, hogy a World Café módszert használjuk. Hasonlóan ehhez a gyakorlathoz, 3-4 témát írunk fel külön flipchartpapírokra, melyeket külön asztaloknál helyezünk el. A résztvevőknek kis csoportokban körbe kell ülniük az asztalokat, és megvitatniuk minden témát, megjegyzéseket fűzni hozzájuk, és javaslatokat tenni a korábbi témákhoz. A végén, az utolsó körben a teljes csoport bemutatja és összegzi a kulcs tanulási pontokat a papírra írtak alapján.

2. TEVÉKENYSÉG: SZAVAZZ A LÁBADDAL

CÉLKITŰZÉSEK: Elsajátítani a „Szavazz a lábaddal” módszert. Felfedezni a nemformális oktatás lehetőségeit.

ANYAGOK: 3 nyomtatott A4-es papír a következő szavakkal: „EGYETÉRTEK”, „NEM ÉRTEK EGYET”, „NEM TUDOM”

IDŐ: 20 perc

LEÍRÁS:

- Helyezd el az Egyetértek, Nem értek egyet és Nem tudom táblákat a teremben a falra, vagy három szék támlájára a teremben.
- Olvasd fel az egyiket az alábbi állítások közül a résztvevőknek, és kérd meg őket, hogy menjenek a megfelelő felirathoz, attól függően, hogy egyetértene, nem értenek egyet, vagy nem biztosak a válaszukban.
 - Az iskola a tanulás legfontosabb helye
 - A fókusz a tanuláson és a tanításon kell lennie
 - A tanulásnak szórakoztatónak kell lennie a résztvevők számára
 - A kölcsönös tisztelet alapvetően fontos a tanulási folyamatban az oktatók és a résztvevők között
 - A nemformális oktatásnak rövidtávú tevékenységeket kell tartalmaznia, a jelenre kell összpontosítania és azonnali hatással kell lennie
 - A nemformális oktatásban alacsonyabb szintű a kontroll, és a struktúra
 - Nagyobb teret adni a tanulóknak nem biztonságos számomra
 - Kihívást jelent a nemformális oktatás eszközeit a formális oktatási rendszerbe illeszteni és az órák keretében megvalósítani
- Folytasd azzal, hogy néhány résztvevőt megkérsz, hogy indokolja meg a választásait.
- Emlékeztess a csoportot, hogy nincsenek jó vagy rossz válaszok, és az is teljesen rendben van, ha nem értenek egyet a társaikkal.

3. TEVÉKENYSÉG: BESZÉLGETÉSEK FACILITÁLÁSA – EGÉSZSÉGES KAPCSOLAT

CÉLKITŰZÉSEK: Elsajátítani a Facilitálás módszert. Felfedezni az Egészséges kapcsolatok témát.

ANYAGOK: A4-es papírok és filcek minden résztvevőnek

IDŐ: 20 perc

LEÍRÁS:

- Magyarázd meg a résztvevőknek, hogy az lesz a feladatuk, hogy beszélgetést facilitáljanak az egészséges kapcsolatokról. (A téma és tevékenység leírása megtalálható a tanári kézikönyv 21–24. oldalán)

- Kérd meg a résztvevőket, hogy gyűjtsenek kérdéseket, amiket megbeszélhetnek a foglalkozás során. Adj nekik öt percet, papírokat és filceket, hogy készítsenek listát.
- Öt perccel később a kérd meg a résztvevőket, hogy osszák meg a listáikat. Vitassátok meg a kérdéseket, amikkel előrukkolnak.
- Kérd meg őket, hogy osszák meg az ötleteiket, gondolataikat arról, hogy mik a hatékony facilitálás szabályai. Hagyd őket ötletelni, és minden ötletet írjatok fel a flipchartra.
- A foglalkozás során győződj meg arról, hogy a résztvevők megértették a facilitálási folyamat alapvető szabályait.*
- Adj teret mindenkinek, hogy kifejezze a gondolatait: fontos, hogy tarts egyensúlyt a félénk és a hangosabb résztvevők között.
- Légy tudatában a résztvevők jogainak: megállhatnak, ha nem komfortos egy tevékenységet csinálniuk; kihangosíthatják, hogy nem érzik magukat biztonságban; kifejezhetik a szükségleteiket.
- Hagyhatod a résztvevőket vitatkozni, érvelni, nem egyetérteni, és bátoríthatod őket arra, hogy osszák meg a gondolataikat, miközben tisztelik az ellentétes véleményeket is.
- Tartsd magadnál a felelősséget: tartsd az időket, a kereteket, tartasd be a szabályokat, amikben megállapodtak az elején, húzd vissza a résztvevőket, amikor elkalandoznak a fő témától – ezek a facilitátor fő feladatai.
- Maradj szakmai: szükséges, hogy kedves és barátságos legyél, de soha ne cseréld fel a facilitátor szakmai szerepét a barátra.
- A csend a barátod. Vannak helyzetek, amikor nagy a kísértés arra, hogy sokat beszélj. A csendnek van egy feszültsége, amit a facilitátornak ki kell bírnia. Soha ne vonj le túl hamar következtetéseket, soha ne adj szavakat a résztvevők szájába. Légy türelmes – talán a résztvevőknek szüksége van egy kis időre, hogy átgondolják a válaszaikat és megosszák azokat.
- Próbálj annyira semleges maradni, amennyire lehetséges, és kerüld el az elfogultságot. Mielőtt egy bizonyos témában facilitálsz – különösen érzékeny témák esetén – gondold át a saját előítéleteidet és sztereotípiáidat.
- Kísérd figyelemmel – szakszóval: monitorozd – és értékelj a saját teljesítményed facilitátorként, így tanulhatsz a hibáidból, és fejlesztheted a készségeidet.

4 TEVÉKENYSÉG: PRODUKTIVITÁSI PIRAMIS

CÉLKITÚZÉSEK: Megtanulni a Produktivitási piramis módszert

ANYAGOK: A4-es papírok és filcek minden résztvevőnek; előkészített flipchartposzter

IDŐ: 30 perc

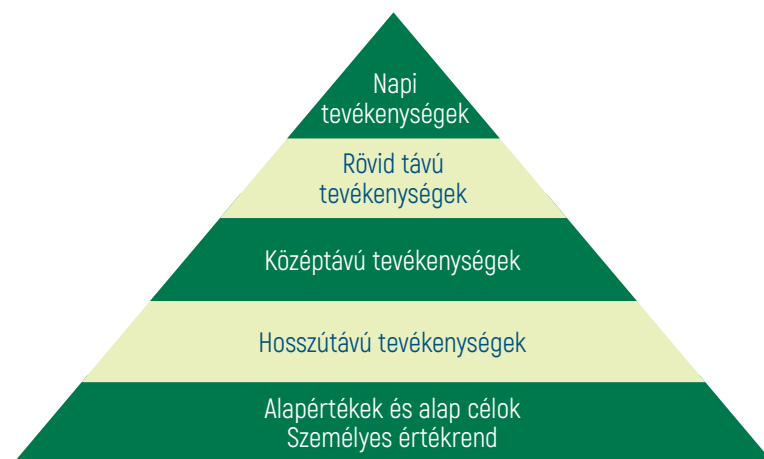
LEÍRÁS:

Magyarázd el a résztvevőknek, hogy most a Produktivitási piramis módszert kell megtanulniuk és erre a legjobb technika az, hogy saját tapasztalatot szereznek benne.

* Még több facilitálásra vonatkozó tipp található itt: <https://measuringu.com/10-golden-rules-of-facilitation/>

- Kérdezd meg a résztvevőket, hogy van-e olyan terület az életükben, ahol az idejüket megfelelően menedzselik? Miért van ez így? Mi segít ebben az esetben, hogy időben legyél? Osszatok meg sikertörténeteket! Ha nem tudsz egyetlen pozitív példát sem előhívni az emlékezetedből – nézz körül: ismersz bárkit, aki hatékony az idő menedzselésében?
- Oszd ki a következő képet a produktivitási piramisról a résztvevők között. Ki is vetítheted a falra, vagy le is rajzolhatod egy flipchartpapírra vagy a táblára.

PRODUKTIVITÁSI PIRAMIS*

*Hyrum Smith

- Magyarázd el nekik egy példán keresztül, hogy hogyan befolyásolják az alapértékeink a céljainkat. Nézzünk egy példát. *A te alapértéked, hogy nagy családot legyen, mikor felnőtt leszel. Annak érdekében, hogy legyen egy nagy családot, hosszútávon szükséged van egy stabil állásra megfelelő fizetéssel. Középtávú célod az lesz, hogy kitanulj egy jó szakmát, ahol elég jó a fizetés, ehhez pedig egy végzettséget kell szerezned. Rövidtávon a tanulmányaid befejezése érdekében sikeres vizsgákat kell tenned. A napi szintű tevékenységedet ez úgy érinti, hogy holnap be kell adnod a beadandódat, azért, hogy meglegyen a vizsgád.*

FELADAT: RAJZOLD MEG A TE PRODUKTIVITÁSI PIRAMISODAT!

Azonosítsd be az alapértékeidet – és rajzold meg a célokat a napi tevékenységig.
Mit kell tenned a céljaid elérése érdekében? Példa:

- A módszer elmagyarázása után bátorítsd a facilitátorokat, hogy készítsék el a saját produktivitási piramisukat. Azonosítsák be a számukra fontos alapértékeket – és rajzolják meg a napi tevékenységeikig! Mire van szükség ahhoz, hogy elérj a céljaidat? Példa: Legyen családom – alapérték; hosszú távú cél – stabil állás, méltányos fizetés; középtáv – végzettség, szakma; rövidtáv – sikeres vizsgák; napi tevékenység – leadni a beadandót.

Útmutató kérdések a tevékenység után

Magyarázd el, milyen fontos, hogy tudatában legyenek az alapértékeiknek, és rendszeresen emlékeztessék magukat arra, hogy miért teszik azt, amit tesznek. Lássuk, hogyan térképezzük fel az alapértékeinket. Az alapértékeid alapján cselekszel akkor is, ha ennek nem vagy tudatában. Kérdezd meg magadtól, hogy mi a fontos az életedben. Írj fel minden választ különböző papírfecnikre, vagy post-it-ekre.

Miután összegyűlt egy kupac papír, vedd egyesével az értékeket egymás után, és kérdezd meg magadtól, hogy miért fontos neked? Amikor találsz egy újabb értéket alatta, mélyebben, írd fel azt egy különálló papírra.

Folytasd a folyamatot, amíg csak az a válasz marad, hogy azért, mert csak. A legmélyebb szinten lévő érték lesz az alapérték.

Az emberek rendszerint 2-5 alapértékkel rendelkeznek. Neked mennyi lett a folyamat végére? Próbálj meg az alapértékek között fontossági sorrendet felállítani.

TIPP: Javasold a résztvevőknek, hogy készítsenek jegyzeteket a személyes folyamatukról. Mi okozott nehézséget ebben a tevékenységben? Mi jelentett kihívást? Hogyan tudtál túljutni a nehézségeken? Használhatják a jegyzeteiket majd a Reflexiók csoportban a nap végén.

5. TEVÉKENYSÉG: A KREATIVITÁS KÖRE

CÉLKITŰZÉSEK: megtanulni a Kreativitás köre módszert.

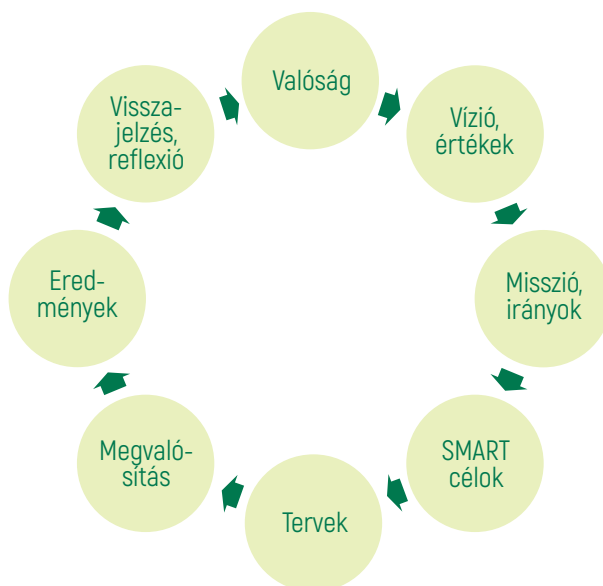
ANYAGOK: A4-es papírok és filcek minden egyes résztvevőnek; előre elkészített flipchartposzter.

IDŐ: 60 perc

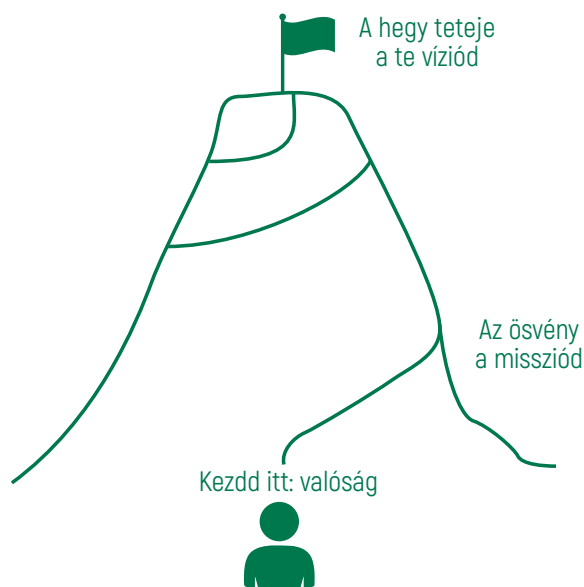
LEÍRÁS:

- Mutasd meg a résztvevőknek a Kreativitás köre módszert. Magyarázd meg a fogalmat, és mondd el nekik, hogy több tevékenységben is ezzel a spirális típusú tervezési módszerrel fognak dolgozni, és most bizonyos elemeit ki is próbálják majd.
- Adj minden résztvevőnek egy másolatot a Kreativitás köre feladatlapból (vagy mutass egy példa ábrát flipchartra vagy táblára rajzolva, vagy kivetítve, így lerajzolhatják maguknak), és kapjanak egy-egy tollat.

PROJEKT MENEDZSMENT: KREATIVITÁS KÖRE

- Kérdezd meg a résztvevőket, hogy hol szeretnék belépni a Kreativitás körébe?
- Magyarázd el a résztvevőknek ezt a spirális jellegű tervezési módszert. A Kreativitás köre megtanít minket nem lineáris módon tervezni.
- A kezdőpontja a valóság feltérképezése: mid van most? Tegyük egy próbát! Aflateen tréner/tanár szeretnél lenni. Mid van már meg ahhoz, hogy ezt megvalósítsd? Miben szeretnél fejlődni? Adj a résztvevőknek egy pár percet, és utána engeddd nekik, hogy megosszák, amire jutottak.
- Lépj tovább a vízió irányába. Mit akarsz megváltoztatni? Mi lenne az ideális állapot? Képzeld el, hogy fog kinézni a valóság a tevékenységed eredményeként. A vízió egy állítás, rendszerint jelen időben megfogalmazva, mintha már elértük volna a vágyott állapotot. Kérdezd meg magadtól a motivációd: miért akarsz ezt csinálni?
- A következő lépés a misszió, más néven küldetésnyilatkozat: ez arról szól, hogy hogyan akarsz elérni az álmaidat? Ez lesz a módszer, ahogy a céljaidat megvalósítod. Próbáld ki a módszert a már korábban megkezdett folyamatban, és írd le röviden a víziódat és missziódat mint Aflateen tréner/tanár.

- Miután kiválasztottad a te ösvényed, ami arra a hegycsúcsra vezet, melyet meg szeretnél mászni, szükséged van célok kitűzésére. A céljaidnak egyszerre öt szempontnak kell megfelelniük – ezt hívják SMART cél módszernek. SMART egy angol rövidítés, “okos” célt jelent.

SMART CÉLOK FELÁLLÍTÁSA

S	Specific / specifikus
M	Measurable / mérhető
A	Achievable / megvalósítható
R	Reasonable / értelme van
T	Time-bound / időben meghatározott

- Kérd meg a résztvevőket, hogy állítsanak fel öt SMART célt, amit meg szeretnének valósítani Aflateen trénerként/tanárként. Adj nekik öt percet, hogy utána megosszák, amire jutottak. Ellenőrizned kell, hogy a céljaid elég specifikusak és konkrétak-e; hogy mérhetőek, vagyis tudni fogod-e pontosan, hogy mikor érted el őket; hogy megvalósíthatóak-e a mostani valóságod ismeretében; hogy van-e számodra értelmük és hozzá kell rendelned egy időzítést, határidők megadásával.

TIPP: REmlékeztess a résztvevőket, hogy a különbség az álom és a cél között az, hogy a céloknak SMART-oknak kell lenniük!

- Magyarázd el röviden a Kreativitás köre többi részét:
 - Miután összeállítottad a SMART céljaid, szükséged lesz egy tervre. Kérdezd meg magadtól: Ki mit csinál? Kik a csapattagok, kiket tudsz bevonni a céljaid érdekében? Készíts egy részletes megvalósítási tervet a céljaid eléréséről, mérföldkövekkel.
 - A következő fázis a megvalósítás, amikor az a feladatod, hogy „végig menj a kijelölt ösvényen”, amit korábban leírtál.
 - A megvalósítás után lesznek eredményeid, amiket ellenőrizned kell; hol vagy most? Értékelj a folyamatot, nézd meg a SMART céljaidat, és a mérföldköveidet.
 - Összegezd a kulcs tanulási pontokat, és ellenőrizd, vajon elérted-e a megálmodott víziót. Ellenőrizheted az új, létrehozott valóságot: elégedett vagy az eredményeiddel? Ha igen: azt jelenti, készen vagy, a terved megvalósult. Van bármilyen különbség az eredményeid és a víziód között? Ha igen, nézd meg, hol romlott el, hol csúszott félre – és javítsd ki egy új Kreativitás körrel.
- Mondd el a résztvevőknek, hogy gyakorolhatják ezt a módszert a karriertervezés foglalkozáson is.

6. TEVÉKENYSÉG: REFLEXIÓS CSOPORT*

A résztvevők minden tréningnap végén 4-5 fős csoportokra oszlanak, egy-egy társtréner vezetésével csoportonként. Fontos, hogy a csoportok annyira kiegyensúlyozottak legyenek, amennyire lehet nemek, kor, nyelv és egyéb szempontból.

TIPP: Az is egy alternatíva lehet, hogy az azonos háttérszervezettől érkező embereket teszed egy csoportba, hogy tudjanak arra reflektálni, hogy miként tudnák a nap során megtanult, elsajátított ismereteket beépíteni a mindennapi munkájukba, és később a célcsoportjuknál alkalmazni.

A Reflexiós csoport jó lehetőség arra is, hogy a résztvevők visszajelzést adjanak a trénereknek, akik így a tréning minőségét menet közben is tudják javítani. Ez azt az üzenetet közvetíti a résztvevőknek, hogy ők fontosak.

Természetesen a bizalom alapvetően fontos, ezt a társtrénereknek észben kell tartaniuk, amikor a tréner teammel/csapattal megosztják a visszajelzéseket, és szükség szerint a résztvevőkkel is meg kell beszélniük ezt.

* A Reflexiós csoport módszerről az ifjúsági munkában bővebben olvashatsz a SALTO Toolbox (Eszköztár) oldalon: <https://www.salto-youth.net/tools/toolbox/tool/reflection-groups.148/>

▶ 3. FEJEZET ▶ 2. NAP REGGELI FOGLALKOZÁS

TÉMÁK, AMIKET TANÍTUNK

Célitűzések:

- A Tanári kézikönyv első fejezetének bemutatása a következő témákban: jogok és felelősségek, eltérő képességek, társadalmi nemek

Trénerek időzíteni segédlete –2. nap: Reggeli foglalkozás

IDŐ	TEVÉKENYSÉG	ANYAGOK
90 perc	1. Tevékenység: Jogok és felelősségek – tanítási gyakorlat három csoportban	Előre előkészített flipchartposzter a jogok négy típusával <i>Az A foglalkozás tervhez: Jogok egyesével kis papírokon.</i> <i>A B foglalkozás tervhez: flipchartpapírok és filcek</i> <i>A C foglalkozás tervhez: Előkészített flipchartposzter</i>
20 perc	SZÜNET	
60 perc	1. Tevékenység: Eltérő képességek: egyenlőség – méltányosság	Egy kosár mindenféle tárgyakkal
60 perc	3. Tevékenység: Társadalmi nem és társadalmi szerepek: Az élet sétája játék	Egyenlőtlen társadalmi szerepek kártya minden résztvevőnek

1. TEVÉKENYSÉG: JOGOK ÉS FELELŐSSÉGEK – TANÍTÁSI GYAKORLAT HÁROM CSOPORTBAN

CÉLKITŰZÉSEK: A Gyermek jogai és felelősségei segítségével tanítási gyakorlat szerzése a témában.

ANYAGOK: Előre előkészített flipchartposzter a jogok négy típusával

Az A foglalkozás tervhez: Jogok egyesével kis papírokon.

A B foglalkozás tervhez: flipchartpapírok és filcek

A C foglalkozás tervhez: előkészített flipchartposzter

„Ilyennek látom, Ilyennek érzem, Ilyennek hallom” Ábra flipchartpapírra rajzolva

IDŐ: 60 perc

LEÍRÁS:

1. Lépés. Magyarázat és előkészület

- Magyarázd el a résztvevőknek, hogy 4-5 fős csoportokra fogod őket osztani, és adj minden csoportnak egy foglalkozástervet. Adj nekik 15 percet, hogy megismerkedjenek a tartalmával. Ezután újra összeül a teljes csoport, akiket ők tanítani fognak. Fontos hangsúlyozni, hogy ők most valóban tanítani fognak, NEM előadást tartani. Mutass rá a Tanítási gyakorlat visszajelző ábrára, és mondd el nekik, hogy miután ők tanítottak, te meg fogod kérni a teljes csoportot, hogy értékeljenek mindenkit a teljesítmény-kritériumok mentén.
- Alakíts 4-5 fős csoportokat, adj nekik egy foglalkozás tervet, és hagyd őket olvasni.
- Újra hangsúlyozzuk, hogy a teljes csoportot fogják tanítani. Minden csoport kiválaszthat egy főt, aki a csoportból tartani fogja a foglalkozást, vagy feloszthatják a foglalkozást úgy, hogy mindenki egy részét viszi.
- Segíts nekik, ha kérdéseik vannak.

2. Lépés Nézd, ahogy tanítanak

- Kérd meg a csoport többi részét, hogy tegyék azt, amit a tanár kér tőlük. Nem jó ötlet, hogy egy nagy létszámú csoport gyerekeket játsszon.
- Amíg a résztvevők tanítanak, vezess jegyzeteket, hogy később legyen segédleted a visszajelzéshez.

TIPP: Ha szűkös az időkeret: lehet, hogy nem fogod tudni minden csoport teljes foglalkozását visszanézni. Döntsd el magad, hogyan kezeled a helyzetet. Néha az is segít, ha a különböző csoportok különböző részeit tartják meg a foglalkozásuknak.

3. Lépés: Vezesd le a Visszajelző részt.

- Kezdd azzal, hogy gyorsan megkérdezed a tanárokat, hogyan érezték magukat a foglalkozás alatt.
- Menj végig a kérdéseken, vagy a kérdések egy részén az idő függvényében, a nagycsoporttal.
- Fűzz hozzá megjegyzéseket. Próbálj meg pozitív lenni, de ne tarts attól sem, hogy javaslatot tégy arra, hogyan lehetne jobban csinálni.

TANÍTÁSI GYAKORLAT VISSZAJELZŐ ÁBRA

1. A tanár előadást tartott? Ha igen, ez szükséges és hasznos volt? Vagy szükségtelen?
2. Mennyi volt az arány az idők között: Tanár–beszél–idő (TBI)/ Résztevő–beszél–idő (RBI)?
3. Hány résztvevő tudott aktívan részt venni a foglalkozáson?
4. Használta-e a tanár a nyitott kérdéseket (kiegészítendő kérdések, kérdőszavas kérdések, igen-nem választ igénylő kérdések)?
5. Ha a terem zajos volt – ez produktív zaj volt, vagy nem produktív?
6. Ha a terem csendes volt, ez egy produktív csend volt, vagy nem produktív?
7. Mit figyeltél meg ezek közül? A résztvevők:
 - egyedül
 - párban
 - csoportban dolgoztak.
8. Néhány dolog, ami tetszett, például: ...
9. Mit csinálnál másképpen?

A GYERMEKJOGOK AZ ALÁBBI NÉGY KATEGÓRIÁBA SOROLHATÓAK

TÚLÉLÉSHEZ VALÓ JOG: Idetartozik az élethez való jogod, a jogod az egészséghez, az elegendő ételhez és a lakhatáshoz.

FEJLŐDÉSHEZ VALÓ JOG: Ezek a jogok biztosítják, hogy gyermekként fel tudj nőni, és boldog életet élő felnőtté válhass. Ezek biztosítják a megfelelő oktatást, segítenek, hogy gyerekként lehetőséged legyen játszani.

VÉDELEMHEZ VALÓ JOG. Ezek biztosítják, hogy biztonságban legyél, elkerülve azt, hogy rosszul vagy kegyetlenül bánnak veled, vagy méltánytalanul és veszélyesen. Kimondják, hogy nem verhetnek meg, nem kényszeríthetnek olyan munkára, ami ártalmas neked, vagy arra, hogy ne jársz iskolába.

A RÉSZVÉTELHEZ VALÓ JOG: Ezek mondják ki, hogy mindenkinek tisztelnie kell a jogaidat, hogy kimondhasd, amit gondolsz, részt vegyél tevékenységekben és megfelelő információt találj.

„A” FOGLALKOZÁSTERV: KIRAKÓS MÓDSZER

FELADAT: Vezesd le a gyakorlatot a Kirakós módszerrel!

Olvasd fel ezt hangosan a csoportnak:

Figyeljete! Törvény szerint minden felnőttnek meg kell győződnie arról, hogy a gyermekek megkapják a jogaikat. Sok különféle jog van, ahogy láthattuk. Könnyebb megérteni őket, ha emlékezünk arra, hogy minden jog beletartozik e négy csoport közül az egyikbe: Túléléshez, Fejlődéshez, Védelemhez és Részvételhez való jog.

A GYERMEKJOGOK AZ ALÁBBI NÉGY KATEGÓRIÁBA SOROLHATÓAK

TÚLÉLÉSHEZ VALÓ JOG: Idetartozik az élethez való jogod, a jogod az egészséghez, az elegendő ételhez és a lakhatáshoz.

FEJLŐDÉSHEZ VALÓ JOG: Ezek a jogok biztosítják, hogy gyermekként fel tudj nőni, és boldog életet élő felnőtté válhass. Ezek biztosítják a megfelelő oktatást, segítenek, hogy gyerekként lehetőség legyen játszani.

VÉDELEMHEZ VALÓ JOG: Ezek biztosítják, hogy biztonságban legyél, elkerülve azt, hogy rosszul vagy kegyetlenül bánnak veled, vagy méltánytalanul és veszélyesen. Kimondják, hogy nem verhetnek meg, nem kényszeríthetnek olyan munkára, ami ártalmas neked, vagy arra, hogy ne járd iskolába.

A RÉSZVÉTELHEZ VALÓ JOG: Ezek mondják ki, hogy mindenkinek tisztelnie kell a jogaidat, hogy kimondhasd, amit gondolsz, részt vegyél tevékenységekben és megfelelő információt találj.

- Ezután vágjátok ki a négy „Főcím” kártyát alább (Túléléshez, Fejlődéshez, Védelemhez és Részvételhez való jog) és rakjátok ki a falra őket, vagy csak írástok fel a táblára.
- Most vágjátok ki a másik jogok kártya készletet, és osszátok szét. Kérjétek meg a résztvevőket, hogy egymás után olvassák fel, és helyezték a falra a főcím alá, ahová szerintük tartozik.
- Kérdezzétek meg őket, hogy miért gondolják, hogy oda való a kártya, ahová tették?

Ezek az egyéni kártyák, melyeket a résztvevőknek a négy Főcímhez kell rendelniük.

A GYERMEKEKNEK JOGUK VAN A SZERETETRE ÉS TÖRŐDÉSRE
MINDEN GYERMEK EGYENLŐ
EGY GYERMEKNEK SEM KELLENE A HÁBORÚ ÁLDOZATÁVÁ VÁLNI
A FOGYATÉKOS GYERMEKNEK JOGA VAN A SPECIÁLIS GONDOSKODÁSRA
A GYERMEKEKNEK JOGUK VAN MEGFELELŐ ÉS EGÉSZSÉGES ÉTELEKET ENNI
A GYERMEKEKNEK JOGUK VAN AZ EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSHOZ
A GYERMEKEKNEK JOGUK VAN AZ OKTATÁSHOZ
A GYERMEKEKNEK, AKIK KONFLIKTUSBA KERÜLTEK A TÖRVÉNNYEL, JOGUK VAN SPECIÁLIS TÁMOGATÁSRA
A MENEKÜLT GYERMEKEKNEK JOGA VAN A SPECIÁLIS TÁMOGATÁSRA
A GYERMEKEKNEK JOGUK VAN KIFEJEZNI A VÉLEMÉNYÜKET
A GYERMEKEKNEK JOGUK VAN JÁTSZANI
A GYERMEKEKNEK JOGUK VAN MÁS GYERMEKEK TÁRSASÁGÁBAN IDŐT TÖLTENI
A CSALÁD NÉLKÜLI GYERMEKEKNEK JOGUK VAN KÜLÖNLEGES VÉDELEMRE
EGYETLEN GYERMEKET SEM SZABAD KIZSÁKMÁNYOLNI A MUNKÁBAN
A GYERMEKEKNEK JOGUK VAN AZ INFORMÁCIÓHOZ
EGYETLEN GYERMEKET SEM SZABAD MEGVERNI VAGY ROSSZUL KEZELNI
EGYETLEN GYERMEKKEL SEM SZABAD SZEXUÁLISAN VISSZAÉLNI
A GYERMEKEKNEK JOGUK VAN GYAKOROLNI A VALLÁSUKAT

„B” FOGLALKOZÁSTERV: BRAINSTORMING ÖTLETELÉS ÉS MIND-MAP – ELMETÉRKÉP MÓDSZER

FELADAT: bevezetni a Brainstorming – ötletelés és a Mind Map – elmetérkép módszert.

A részletes módszerleírást lásd a Függelékben az 1. Kulcserőforrásban

- A tábla közepére rajzolj fel egy kört, és a közepébe írd be, hogy „Tisztelet”.

- Kérdezd meg a résztvevőket, hogy szerintük mi a „Tisztelet”? Ahogy válaszolgatnak, mindig húzz egy vonalat a körből, és írd fel az érkező válaszokat.
- Miután a válaszadók befejezték a brainstorming ötletelést a tisztelet definíciójáról, kérd meg őket, hogy olvassák fel a leírt szavakat a tábláról.
- Oszd be őket kis csoportokba, és kérd meg a csoportokat, hogy alkossanak a táblán lévő szavak közül néhányval egy definíciót a „tisztelet” szóra.
- Kérd meg a csoportokat, hogy olvassák fel a definícióikat.

„C” FOGLALKOZÁS TERV: ÁBRÁKAT HASZNÁLÓ MÓDSZER

FELADAT: Vezesd le az „Ilyennek látom, ilyennek érzem, ilyennek hallom” tevékenységet.

- Kérdezd meg a résztvevőktől: „Hogyan adunk tiszteletet a közösségünkben?”
- Kisebb, ötfős csoportokban, vagy a teljes csoporttal töltsétek ki az Ilyennek látom, ilyennek érzem, ilyennek hallom ábrát a „Tiszteletre”.
- Magyarázd el a résztvevőknek, hogy az „Ilyennek látom” oszlopba be kell írniuk, hogyan néz ki a tisztelet. Például amikor beszélünk valakivel, akivel beszélünk, mosolygunk, nem lökdösődünk, vagy verekszünk.
- Az „Ilyennek érzem” oszlopba a résztvevőknek egy listát kell készíteniük arról, hogy milyen érzés tisztelve lenni. Például, fontosnak érzem magam, törődnek velem, az emberek szeretnek, az emberek figyelnek arra, amit mondok.
- Az „Ilyennek hallom” oszlopban a résztvevőknek listát kell készíteniük arról, hogy milyenek hallatszik, amikor az emberek tiszteletteljesek. Például: nem kiabálnak, nem ordibálnak, nem veszekednek, megbecsülik egymást.

Reflexió: Megosztás, reflektálás

- Kérd meg a résztvevőket, hogy írják fel válaszaikat az ábrába.
- Készíts egy nagy ábrát a táblán – olyat, mint a segédletben –, és készíts listát a résztvevők válaszairól.

T-I-S-Z-T-E-L-E-T

ILYENNEK LÁTOM	ILYENNEK ÉRZEM	ILYENNEK HALLOM

2. TEVÉKENYSÉG: ELTÉRŐ KÉPESSÉGEK: EGYENLŐSÉG/MÉLTÁNYOSSÁG JÁTÉK

CÉLKITŰZÉSEK: Megtanulni a módszert, hogyan lehet érzékeny témákról foglalkozást vezetni.

ANYAGOK: Egy kosár, tele tárgyakkal

IDŐ: 60 perc

LEÍRÁS:

Ez a játék képessé teszi a résztvevőket különbséget tenni egyenlőség és méltányosság között. Mivel eltérő társadalmi, gazdasági, kulturális és fizikai korlátokkal rendelkezünk, az „egyenlőség” diszkriminatív lehet. Ez rávilágít arra, hogy az egyenlőség mellett méltányosságra is szükség van, amennyiben felismerjük különbözőségeinket, kiegyenlítjük a játékeret a korlátokkal kapcsolatban, melyet a társadalmi hozzáállás, a hiedelmek okoznak az eltérő képességű emberekkel, a társadalmi nemekkel, az osztályokkal és kultúrákkal kapcsolatban.

A játék bemutatja, hogy az egyenlőség hogyan lehet hátrányosan megkülönböztető, diszkriminatív, azáltal, hogy az embereket ugyanúgy kezeljük.

Kérjük meg a résztvevőket, hogy vitassák meg, hogyan lehetne a játékot méltányossá tenni, hogyan lehet különleges szükségleteket kielégíteni és az egyenlőséget méltányosan kezelni.

MÓDSZER:

- Kérd meg a résztvevőket, hogy önkéntes alapon valaki vállaljon be közülük egy-egy feladatot (mindegyikhez 2-3 jelentkezőre lesz szükség).
 - Bekötni a szemét
 - Megkötni a kezét (néhányuknak elől, másoknak hátul)
 - Úgy végezzék a feladatot, hogy egyik kezüket a zsebükben tartják, így csak a másik kezük szabad.
 - Térden állva járjanak (bizonyosodj meg róla, hogy ezt biztonságosan megtehetik)
 - Úgy végezze a feladatot, hogy nincs korlátozva semmiben
- Kérd meg az önkénteseket, hogy sorakozzanak fel a terem egyik oldalán. A többi résztvevő a terem partvonaláról figyelje az eseményeket.
- Kérd meg az önkénteseket, hogy végezzék el a feladatot: kössék be szemüket, kössék össze kezüket a többi tag segítségével, stb.
- Tegyé le egy – megszámlálható apró tárgyakat tartalmazó – kosarat vagy dobozt 20 méterre az önkéntes csoport vonalától.
- Tudasd velük, hogy amikor azt mondom „RAJT”, az önkénteseknek oda kell menniük a kosárhoz /dobozhoz, és a lehető leggyorsabban össze kell gyűjteniük annyi kis tárgyat, amennyit csak tudnak, majd vissza kell hozniuk mindent a kiinduló pontra.
- Amikor befejezték a versenyt, kérd meg a résztvevőket, hogy számolják meg, hány tárgyat tudtak begyűjteni.

Útmutató kérdések a reflexióhoz

- Ezután kérjük meg a teljes csoportot, hogy vitassák meg az alábbi kérdéseket:
 - *Hogy mutatja meg ez a játék azt, ami a való életben történik? Mit tanulhatunk belőle?*
 - *Milyen különböző fogyatékosság típusokat ismersz? Gyűjts híres vagy történelmi személyiségeket, akik eltérő képességekkel rendelkeztek, kérj felsorolást/segíts megnevezni néhány nemzeti vagy helyi sikeres embert, akik eltérő képességekkel rendelkeznek.*

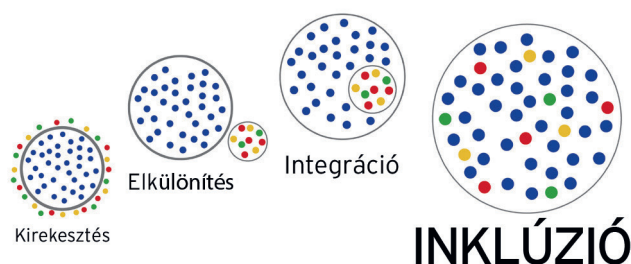
- Mik azok a kihívások, amikkel az eltérő képességekkel rendelkező emberek szembesülnek?
- Hogyan tudjuk ezeket a kihívásokat megoldani? Hogyan egyenlíthetjük ki a játékeret, behozva a méltányosságot a játékba? Hogyan biztosíthatjuk, hogy mindenkinek egyenlők legyenek az esélyei megkapni ezeket a dolgokat a játékban? Mutass rá, hogy az összegyűjtött dolgok az egyenlő esélyeket jelzik, beleértve az oktatást, és azt, ahogyan a különböző szinteken otthon és a társadalomban ezeket kezelik, valamint más egyenlő jogokat.
- Van itt valaki, akinek különleges támogatásra, gondoskodásra van szüksége? Ismer közületek bárki olyan személyt, családtagot, barátot vagy mást a közösségben, akinek különleges támogatásra, gondoskodásra van szüksége? Ki segít nekik egyénileg, vagy milyen intézmény nyújt számukra támogatást, hova fordulhatnak segítségért?

IDŐ: Ha hívtál forrásszemélyt, aki tud ezen a foglalkozáson beszélni, előadást tartani vagy beszélgetni, használd ki a lehetőséget és csináljatok egy Ti kérdeztek – a szakértő válaszol panelbeszélgetést. Megkérheted arra is, hogy ő facilitálja a beszélgetést.

Kapcsold össze a beszélgetést a jogok és felelősségek tágabb fogalmi körével, és világíts rá a kulcs tanulási pontokra a játék kapcsán.

Mindannyiunknak eltérőek a képességeink és az erősségeink. Az eltérő képességekkel rendelkező emberek sok olyan kihívással néznek szembe, melynek oka sokkal inkább a társadalmi korlátokban, a hozzáállásban és az akadályokban van, mint az ő eltérő képességeikben.

Szükséges tisztázni a különbséget a kirekesztés, az elkülönítés, az integráció és az inklúzió* (befogadás?) fogalmai között.

Beszélnünk kell a pozitív diszkriminációról és annak hatásairól is. A pozitív diszkriminációnak bu-
meráng hatása is lehet – az egyenlő esélyű hozzáférés alapvetően fontos azoknak, akik nem rendel-
keznek vele. Például pozitív diszkrimináció felmenteni fogyatékos vagy eltérő képességekkel rendel-
kező embereket a nyelvvizsga kötelezettség alól. Ennek az lesz a következménye, hogy hátrányos
helyzetből fognak indulni a munkaerő piacon a nyelvtudás nélkül. Az egyenlő esélyek megadása azt
jelenti, hogy speciális segédeszközöket biztosítunk azoknak, akiknek erre szükségük van, így ők is
megszerezhetik a nyelvvizsgát. Rendszerint könnyebb és olcsóbb pozitív diszkriminációt alkalmazni,
mint erőfeszítéseket tenni és energiát fektetni az esélyegyenlőség létrehozásába.

* Az eredeti szövegben az inclusion szó szerepel, amit a magyar befogadás szó sajnos nem fed le teljesen. A befo-
gadás ugyanis egy aszimmetrikus kifejezés, míg az inclusion egyenrangúságot tartalmaz. Sajnos a szimmetrikus
hozzáállás hiánya abban is meg tapasztalható, mikor egy nyelvnek (még) szavai sincsenek egy fogalomra. Ld. ábra
a szöveg alatt (szerk. megjegyzése).

3. TEVÉKENYSÉG: TÁRSADALMI NEMEK ÉS SZEREPEK: AZ ÉLET SÉTÁJA JÁTÉK

CÉLKITŰZÉSEK: Megtanulni az Élet sétája játékot.

ANYAGOK: Társadalmi egyenlőtlenségek szerepkártyák minden résztvevőnek.

IDŐ: 60 perc

TIPP: Ehhez a játékhoz szükséged lesz egy nagy üres térre, így lehet, hogy érdemes lesz ezt szabad téren játszani.

LEÍRÁS:

- Készíts annyi Társadalmi egyenlőtlenségek szerepkártyát az Élet sétája játékhoz, ahány résztvevő van a tréningen. Használd az alább javasolt kártyákat.
- Mivel ez a téma különösen érzékeny, szükség van egy mély feldolgozó beszélgetésre a játék után. Ha kényelmesebbnek érzed, akkor hívd meg vendégszakembert és vond be a játék levezetésébe is.
- Tedd fel a résztvevőknek az alábbi kérdéseket:
 - *A társadalomban mindenkinek egyenlő hatalma és hozzáférése van az erőforrásokhoz? Mondjatok néhány példát!*
 - *Van a társadalomban olyan, aki előnyt élvez másokkal szemben? Melyek ezek a tagok és mik az előnyök?*
- Olyannak jellemeznéd magad, mint akinek sok, vagy akinek kevés hatalma van? Miért?
 - Magyarázd el a résztvevőknek, hogy egy olyan játékot fogtok játszani, ami ezeket a kérdéseket térképezi fel. Kérd meg őket, hogy álljanak fel egy egysoros vonalban a terem egyik végében/ kint szabadtéren egymás mellé.
 - Most adj minden résztvevőnek egy félbehajtott kártyát, és magyarázd el, hogy minden kártya egy szerepet fog leírni, amelyet a résztvevőknek a játék ideje alatt magukra kell ölteniük. Mindenki tartsa titokban a saját szerepét.
 - Egyesével olvasd fel az alábbi állításokat. Minden állítás után kérd meg a résztvevőket, hogy gondoljanak bele a szerepbe, ami a kártyájukon van. Ha úgy érzik, hogy igaz a karakterükre az állítás, lépjenek előre egy nagyot. Ha úgy érzik, hogy az állítás nem igaz rájuk, ne mozduljanak. Ha úgy érzik, hogy részben igaz rájuk az állítás, csak egy kis lépést tegyenek előre.
- Miután felolvastad az összes állítást, kérd meg a résztvevőket, hogy maradjanak pontosan ott, ahol állnak. Kérj meg mindenkit egyesével, hogy olvassa fel a szerepét a kártyájáról.

Útmutató kérdések a reflexióhoz

- Kérj meg néhány résztvevőt, hogy önkéntes alapon osszák meg a szerepüket és az érzéseiket, akár léptek előre, akár maradtak a helyükön.
- Kérdezd meg a résztvevőktől:
 - *Mely emberek hajlottak leginkább arra, hogy előre lépjenek? Férfi vagy női karakterek inkább?*
 - *Mely emberek léptek legkevésbé előre?*
 - *Mit mond ez nekünk a társadalmunkban lévő egyenlőtlen hatalomról?*
- Sugalmazd azt, hogy világszerte maradtak egyenlőtlenségek a hatalomban férfiak és nők között. Kérdezd meg a résztvevőket, hogy ez mennyire alkalmazható az ő társadalmukra, és a hagyományos társadalmi nemi szerepeknek milyen részük van ebben a problémában. Kérd meg őket, hogy ötleteljenek azokról a módokról, amelyek szerint a nők hátrányban vannak a férfiakkal szemben.
- Támogasd őket abban, hogy eljussanak arra a felismerésre, hogy a hatalmi egyenlőtlenség következményeként a nők tárgyai lehetnek nem kívánt szexuális közeledésnek.

EGYENLŐTLEN TÁRSADALOM SZEREPKÁRTYÁK

35 ÉVES NŐTLEN FÉRFI	ÜZLETEMBER	TIZENÉVES LÁNY EGY ROMA CSALÁDBÓL
HALLÁSSÉRÜLT GYERMEK	HIV + FIÚ	HIV + LÁNY
UTCAGYEREK (16 ÉVES)	SZEXMUNKÁS NŐ	ÜZLETASSZONY
CIVIL SZERVEZETNÉL DOLGOZÓ NŐ	IDŐS HÖLGY	ÉRTELMI SÉRÜLT FIÚ (17 ÉVES)
VAK FIÚ	HAJADON NŐ (40 ÉVES)	TANÁRNŐ
HÁZTARTÁSBELI NŐ	TIZENÉVES KEREKESSZÉKES LÁNY	TIZENÉVES KÖZÉPISKOLÁS LÁNY
TIZENÉVES LÁNY, AKI MOST KEZDI AZ EGYETEMET	TIZENÉVES LÁNY, AKI ABBAHAGYTA AZ ISKOLÁT	TIZENÉVES LÁNY: KISMAMA KISGYEREKKEL

AZ ÉLET SÉTÁJA ÁLLÍTÁSOK

MINDEN NAPRA VAN ELÉG ENNIVALÓM.
ÉN HOZOM A HÁZTARTÁSBAN A DÖNTÉSEKET.
HA VALAMIVEL NEM ÉRTEK EGYET, KÖNNYEN KI TUDOM FEJEZNI.
VAN/VOLT HOZZÁFÉRÉSEM ALAPFOKÚ OKTATÁSHOZ.
VAN/VOLT HOZZÁFÉRÉSEM KÖZÉPFOKÚ OKTATÁSHOZ.
VAN/VOLT HOZZÁFÉRÉSEM FELSŐFOKÚ OKTATÁSHOZ.
VAN HOZZÁFÉRÉSEM EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁSHOZ, AMIKOR BETEG VAGYOK.
HA A SZÜLEIM/HÁZASTÁRSAM MEGHALNA, AZ ANYAGI HELYZETEM NEM VÁLTOZNA.
SZÁMÍT A VÉLEMÉNYEM A CSALÁDBAN.
OLYAN HELYZETBEN VAGYOK, HOGY TUDOK MÁSOKNAK SEGÍTENI.
BIZTONSÁGBAN ÉRZEM MAGAM A KÖZÖSSÉGEMBEN.
ODAMEHETEK SÖTÉTEDÉS UTÁN, AHOVÁ CSAK SZERETNÉK ÉS BIZTONSÁGBAN ÉRZEM MAGAM.
SOSEM VOLTAM SZEXUÁLIS ZAKLATÁSNAK CÉLPONTJA.
MAGABIZTOS VAGYOK ABBAN, HOGY KÉPES VAGYOK A JÖVŐM FELETTI KONTROLLRA.
VAN KONTROLLOM AZ ÉLETEM FÖLÖTT.
A KÖZÖSSÉGEM MEGBECSÜLT TAGJA VAGYOK.
NEM VALÓSZÍNŰ, HOGY TALÁLKOZOM VELEM SZEMBENI FIZIKAI ERŐSZAKKAL.
CSAK AKKOR SZEXELEK, AMIKOR AKAROK.

► 4. FEJEZET ► 2. NAP

DÉLUTÁNI FOGLALKOZÁS

DRÁMA MÓDSZEREK

Célkitűzések:

- A Szoborszínház és más dráma módszerek bemutatása

Trénerek időzíteni segédlete –2. nap: Délutáni foglalkozás

IDŐ	TEVÉKENYSÉG	ANYAGOK
45 perc	1. tevékenység: Vita	Semmi
45 perc	2. tevékenység: Érzések kifejezése, Lefagyott képek, Belső hang technika	Egy labda
20 perc	SZÜNET	
120 perc	3. tevékenység: Szoborszínház	János története nyomtatva
30 perc	4. Reflexió kiscsoportokban	

1. TEVÉKENYSÉG: VITA – FOGLALJ ÁLLÁST

Ehhez a tevékenységhez kérünk, hogy nézd meg a Kulcs erőforrások: Szerepjáték/Párbeszéd/Dráma módszerek használata a foglalkozásokon részt a Kézikönyv végén.

CÉLKITŰZÉSEK: megtanulni a drámajáték és színházi módszerek használatát a nemformális képzésen. Elsajátítani a vita vezetésének alapelemeit.

ANYAGOK: —

IDŐ: 45 perc

LEÍRÁS:

- Tájékoztasd a résztvevőket, hogy az Aflateen egy interaktív program, amiben a szociális és pénzügyi készségekről fognak tanulni. Ezek segíteni fogják őket abban, hogy jobba tegyék a jövőjüket. Mutass rá, hogy az Aflateen más, mint az iskola, és hogy csapatban fognak dolgozni, hogy közös válaszokat találjanak.

- Ezután mutasd meg a csoportnak a Foglalj állást tevékenységet. Mondd el nekik, hogy három állítást fognak hallani, amiről el kell döntenüik, hogy egyetértenek-e vele vagy sem, és megosztani az okokat, hogy miért. Emlékeztess őket arra, hogy nincsenek jó vagy rossz válaszok, és az is teljesen rendben van, ha nem értenek egyet a csoporttársaikkal.

STATEMENTS:

1. *A tizenévesek képesek változást indítani a közösségeikben.*
 2. *Bárki elérheti a célját, ha elég keményen dolgozik rajta.*
 3. *Nincs nagy különbség egy pedagógus és egy ifjúsági munkás között, hiszen ugyanaz a célcsoportjuk.*
- Olvasd fel a fenti állítások közül az egyiket. Kérd meg a résztvevőket, hogy csukják be a szemüket, így nem láthatják a társaik válaszait, és mondd nekik, hogy emeljék fel a kezüket a fejük fölé, ha egyetértenek, és tegyék a térdükre a kezüket, ha nem értenek egyet vele.
 - Ezután kérd meg őket, hogy magyarázzák meg a válaszaikat, és tegyél fel utánkövető kérdéseket. Támogassuk a beszélgetés folyamatát addig, amíg a résztvevők érdeklődnek.

REFLEXIÓ:

Vitasd meg a résztvevőkkel a módszereket, amelyek segítenek az embereknek szabadon kifejezni a véleményüket, ugyanakkor segítenek a fő témánál maradni és a beszélgetést mederben tartani.

2. TEVÉKENYSÉG: ÉRZÉSEK KIFEJEZÉSE; LEFAGYOTT KÉPEK; BELSŐ HANG TECHNIKA

CÉLKITŰZÉSEK: Megtanulni, hogyan használjuk a testünket a drámamunkában. Elsajátítani bemelegítő jellegű dráma módszereket.

ANYAGOK: Labda

IDŐ: 45 perc

LEÍRÁS:

- Játsszunk „Lefagyott érzések” játékot, hogy feltérképezhessük egy kicsit az érzéseket. Kérd meg a résztvevőket, hogy álljanak körbe. Adj egy labdát az egyik résztvevőnek.
- Mondd el nekik, hogy különböző érzéseket fogsz mondani, és akinél a labda épp van, annak „le kell fagynia”, és arcával kifejezni azt az érzést. Esetleg használhatják az egész testüket is.
- Kezdd az alapérzések felsorolásával, mint pl. szomorú, boldog, undorodik, dühös stb., mivel ezeket könnyebb kifejezni.
- Néhány kör után kérd meg a résztvevőket, hogy ezentúl az, akinél a labda van és épp bemutatott egy érzést, mondjon most ő egy újabb érzést, és közben passzolja a tovább a labdát.
- Kérd meg a résztvevőket, hogy lassan sétáljanak körbe. Amikor mondasz egy érzést/érzelmet vagy helyzetet, mondasz egy számot is mellé, például 3 + *csalódott*, vagy 4 + *sértődött*. A résztvevőknek meg kell állniuk, és amilyen számot hallottak, annyian kell összeállniuk egy csoportba és egy *néma szobrot*, vagyis „lefagyott képet” kell csinálniuk az említett érzés bemutatására.
- Javasolt képek a játékhoz:
 - 2 – anya és gyermek
 - 2 – apa és gyermek
 - 3 – egy férfi két kutyaival
 - 4 – egy együttes

- 5 – esküvő
- 6 – focicsapat gólt lőtt
- 8 – pók
- Mindenki! Iskolabusz, tele gyerekekkel és sofőrrel
- Mindenki! Tanár és gyerekek egy hagyományos osztályban
- Mindenki! Tanár és gyerekek egy gyermek-központú osztályban
- Kérd meg a résztvevőket, hogy fagyasszák meg, merevítsék ki a néma szobraikat egy kicsit, és közben nézzék meg egymás szobraikat.
- Megtaníthatod a Belső hang technikát is. Sétálsz a szobrok és érdekes megfagyott képek között, és időnként megérinted valamelyik résztvevő vállát a néma szoborban, és megkérdezed tőle: *ha ez a néma szobor beszélni tudna, mit mondana? Mi van a fejében ennek a szobornak, amit nem lehet kimondani?*

REFLEXIÓ

Kérdezd meg a résztvevőket, hogy mit tanultak ebből a tevékenységből?

TIPP: Hangsúlyozd a Reflexiók rész közben, hogy belepillantva mások elméjébe és lelkébe, empátiát fejleszthetünk ki az emberekben, és fejleszthetjük az érzelmi intelligenciát (EQ).

3. TEVÉKENYSÉG: SZOBORSZÍNHÁZ

Ehhez a tevékenységhez kérünk, hogy nézd meg a Kulcs erőforrások: Szerepjáték/Párbeszéd/Dráma módszerek használata a foglalkozásokon részt a Kézikönyv végén.

CÉLKITŰZÉSEK: megtanulni a drámajáték és színházi módszerek használatát a nemformális képzéseken.

ANYAGOK: János története kinyomtatva

IDŐ: 120 perc

DESCRIPTION

- Mondd el a résztvevőknek, hogy mélyebbre fognak menni a drámajáték és színházi módszerekben.
- Kérdezd meg a résztvevőket, hogy van-e korábbi drámás tapasztalatuk. Engedd, hogy megosszák, mit tudnak a DIE (Drama in Education – Tanítási dráma) és TIE (Theatre in Education – Színházi nevelés) módszerekről. Ha senki semmit nem tud ezekről a módszerekről, elmagyarázhatod, a *Kulcs erőforrások: Szerepjáték/Párbeszéd/Dráma módszerek használata a foglalkozásokon részt* segítségével, ami a Kézikönyv végén található.
- Mondd el a résztvevőknek, hogy egy különleges dráma módszert fognak használni, melyet Augusto Boal tervezett meg konfliktusok kezelésére. Szoborszínház a neve.
- Mondd el nekik, hogy a teljes csoport részt fog venni a folyamatban. Különböző szerepek vannak, így, ha valaki nem akar szerepelni, reflektorfényben lenni, akkor maradhat a partvonalon, tehát egy más módon is résztvevő lehet.
- Magyarázd el nekik, hogy az első lépés az lesz, hogy felolvasol nekik egy rövid történetet egy tinédzserről, Jánosról.

JÁNOS TÖRTÉNETE

János egy kicsit félénk, és bizonytalan magában. Van egy baráti társaság, akikkel szeret lenni. Nagyon hálás nekik, hogy elfogadták őt olyannak, amilyen. Biztonságban érzi magát velük, még úgy is, hogy valahol mélyen belül nem teszi őt boldoggá néhány dolog, amit a társaság tagjai tesznek. Ennek ellenére, minden tevékenységükhöz csatlakozik, amit ők javasolnak, mivel azt szeretné, hogy örüljenek.

Egy nap a tanáruk bemutat egy új fiút, Samut, aki csatlakozik az osztályhoz. Samu egyedül ül, szemét lesütve, nem beszél senkivel, félénknek és idegesnek látszik. János futólag néz csak rá, és pontosan tudja, hogy érezhet Samu. Ő maga is gyakran érez így. Szünetben a fiúk látják, hogy Samu egyedül ácsorog. Egyikük azt javasolja, hogy menjenek oda hozzá, és egyfajta „üdvözlétként” az új iskolában, lopják el a tolltartóját.

- Kérd meg a résztvevőket, hogy azonosítsák be a kulcsszereplőket a szituációban: János, 2-3 osztálytárs (adjatok nekik nevet), Samu.
- Kérd meg a résztvevőket, hogy vállalják el a főbb szerepeket. Magyarázd el, hogy nem kell színészkedniük, nincs szükség színészi tapasztalatokra, és nem kell szöveget, forgatókönyvet tanulni.
- Kérd meg a résztvevőket, hogy válasszanak egy szobrászt maguk közül. Az ő szerepe lesz a szobor megformálása az önkéntesekből: azt a pillanatot kell megformálni, ami kifejezi a konfliktust János és az osztálytársai között. Ez egy 3D-s kép lesz, egy lefagyott festmény.
- Mondd el a résztvevőknek, hogy hagyják, hogy a szobrász mozgassa a testüket, amíg a lefagyott kép elkészül. A szobrász nem beszélhet, csak megfoghatja az önkénteseket, mozgathatja a testüket, megmutathatja a kívánt pozíciót nekik. Amikor készen van, azt mondd nekik: Ez a „Problémaszobor”. Kérd meg őket, hogy memorizálják, imitálva, mintha egy fotót készítenének róla.
- Kérd meg a szobrászt, hogy képzeljen el egy ideális szobrot: hogy nézne ki az a szituáció, ahol a konfliktus megoldódott? Kérd meg a szobrászt és az önkénteseket, hogy formálják meg az „Ideális szobrot”.
- Amikor kész van, kérd meg a résztvevőket, hogy memorizálják, imitálva, mintha egy fotót készítenének róla.
- Ezután kérd meg a résztvevőket, hogy menjenek vissza a „Problémaszoborhoz”, és állítsák be újra.
- Kérd meg őket, hogy segítsenek a szobrásznak a „Problémaszobrot” „Ideális szoborrá” alakítani. A folyamat a következőképpen zajlik:
 - Amikor a facilitátor azt mondja, hogy „*Akció*”, akkor János karaktere egy mozdulatot fog tenni a szoborban.
 - Majd amikor a facilitátor azt mondja, hogy „*Reakció*”, akkor a szobor többi karakterei tehetnek egy kicsi mozdulatot, reakció gyanánt.
 - Ezután az *Akció* és a *Reakció* váltja egymást, amíg elérjük az „Ideális szobor” állapotot.
- Egyéb szabályok:
 - Senki nem beszélhet – sem az önkéntesek a szoborban, sem a többiek. Ez egy néma folyamat.
 - Amikor a folyamat zsákutcába jut, a facilitátor megkérheti a szobrot, hogy menjen vissza egy korábbi állapothoz, lépjen vissza, és próbáljanak egy másik utat onnantól.
 - Amikor a facilitátor úgy érzi, hogy jó ötlet, megállíthatja egy percre a folyamatot, és a Belső hang technikával bepillantást engedhet a karakterek gondolataiba vagy szavaiba. Odamehetsz az önkéntesekhez, és a válluk megérintésével megkérdezheted a fagyott szobrokat: *ha ez a néma szobor beszélni tudna, mit mondana? Mi van a fejében ennek a szobornak, amit nem lehet kimondani?*

REFLEXIÓ

Amikor a csoport végre eléri az „Ideális szobor” állapotot, kérd meg őket, hogy üljenek körbe, és vigyél végig egy reflexiós folyamatot a következő kérdések segítségével:

- Először a szobrást kérdezem az érzéseiről: mit gondolsz a folyamatról?
- Most nézzük a karaktereket megformáló önkénteseket: mi okozott nehézséget? Mi ment jól?
- Ezután nézzük a többi résztvevőt: mi okozott nehézséget? Mi ment jól?
- Hol volt a folyamat fordulópontja?
- Van más alternatíva, amit el tudtok képzelni a történet pozitív kimeneteként?
- Gyűjtsük össze együtt, hogy facilitátorként mik a legfontosabb dolgok, aminek a tudatában kell lennetek, amikor Szoborszínház módszert alkalmaztok.

A reflektálások után kérdezd meg a résztvevőket, hogy szeretnék-e kipróbálni a módszert most? Rendszerint a szobrász az lesz, aki a sztorit hozza. Ismételd meg a teljes folyamatot a hozott történettel, és vezesd le a végén a Reflexiós folyamatot.

TIPP: Bátorítsd a résztvevőket arra, hogy osszanak meg személyes történeteket. Emlékeztess őket arra, hogy nincs varázspálcájuk, ezért a megoldásnak reálisnak kell lennie.

4. TEVÉKENYSÉG: REFLEXIÓS CSOPORT

CÉLKITŰZÉSEK: Megtanítani, hogyan reflektálhatnak a dolgokra, amelyek történtek velük a tanulási folyamatban.

ANYAGOK: –

IDŐ: 30 perc

LEÍRÁS: Ahogy mindig, ezen az estén is ugyanabban a Reflexiós csoportban gyűlnek össze a csoportok, és beszélnek meg a nap kulcstanulási pontjait.

► 5. FEJEZET ► 3. NAP REGGELI FOGLALKOZÁS

MEGTAKARÍTÁSOK ÉS KÖLTSÉGVETÉS

Célkitűzések:

- A Tanári kézikönyv következő fejezeteinek bemutatása: a Megtakarítás és költség, Tervezés és költségvetés részek.

Trénerek időzíítési segédlete –3. nap: Reggeli foglalkozás

IDŐ	TEVÉKENYSÉG	ANYAGOK
45 perc	1. tevékenység: Költsd el, takarítsd meg, fektesd be, adományozd el. World Café módszer	4 Flipchartpapír a tetejükön felírva 1-1 szó: Költség, Megtakarítás, Befektetés, Adományozás; filcek – négy színben
30 perc	2. tevékenység: A megtakarítás kategóriája	Flipchartpapír
20 perc	SZÜNET	
75 perc	3. tevékenység: Személyes költségvetés készítése	A4-es papírok és tollak
60 perc	4. tevékenység: Brainstorming ötletelés csoportosan: Hogyan tanítsuk a költségvetés-készítést?	Flipchartpapír, filcek

1. TEVÉKENYSÉG: KÖLTSD EL, TAKARÍTSD MEG, FEKTESD BE, ADOMÁNYOZD EL! – WORLD CAFÉ

CÉLKITŰZÉSEK: Feltérképezni a résztvevők ismereteit a megtakarításokról és a költségekről. Bemelegítő a témához.

ANYAGOK: 4 db flipchartpapír a fejlécükre felírva 1-1 szó: Költség, Megtakarítás, Befektetés, Adományozás; filcek – négy színben

IDŐ: 45 perc

LEÍRÁS

- Magyarázd el a résztvevőknek, hogy négyféle dolgot tehetnek a pénzükkel. Elkölthetik, megtakaríthatják, befektethetik, vagy eladományozhatják.
- Négy külön flipchartpapír tetejére írd fel 1-1 szót: Költés, Megtakarítás, Befektetés, Adományozás.
- Használd a World Café módszert: tedd le a négy feliratozott papírt külön asztalokra.
- Alakíts négy csoportot a résztvevőkből, és kérd meg őket, hogy üljenek az asztalokhoz, és szabad asszociációval írják le gondolataikat a címben lévő szóval kapcsolatban.
- Öt perccel később kérd meg a csoportokat, hogy vigyék magukkal a színes filcüket, és cseréljenek asztalt.
- A második körben a csoportoknak ki kell egészíteniük a leírt szavakat, megjegyzéseket, kérdéseket és javaslatokat fűzve hozzá.
- Ismételd meg a köröket, amíg a csoport visszaér az eredeti papírjához. Ezután adj nekik időt, hogy megnézzék a kommenteket, amiket kaptak.
- Kérd meg a csoportokat, hogy összefoglalóként mutassák be, ami a papírjukon van.
- Adj 10 percet a csoportoknak, hogy rukkoljanak elő egy definícióval a papírjukon lévő szóra, és mutassák be.

JAVASOLT DEFINÍCIÓK:

MEGTAKARÍT: megtartani és félretenni pénzt vagy dolgokat a jövőbeli szükségletekre vagy vágyakra, vagy egy konkrét célra – alkalomra.

BEFEKTET: megtartani pénzt vagy dolgokat olyan módon, hogy növekedjen az értéke, kamatot hozzon; megőrizni, mert lehet, hogy a jövőben szükség lesz rá.

KÖLT: felhasználni a pénzt valamire, amit akarsz, vagy amire szükséged van.

ADOMÁNYOZ: odaadni a pénzt, tehetséget, vagy kincset a nélkül az elvárás nélkül, hogy bármit kapsz cserébe.

2. TEVÉKENYSÉG: A MEGTAKARÍTÁS ÖT KATEGÓRIÁJA

CÉLKITŰZÉSEK: Segíteni a résztvevőket a megtakarítás tágabb fogalmának megértésében; hogy a pénzen kívül számos dologgal is lehet takarékoskodni.

ANYAGOK: Flipchart, filcek

IDŐ: 30 perc

LEÍRÁS:

1: lépés: Szóasszociáció – bemelegítés

Sétálj körbe, és kérd meg a résztvevőket, hogy ha rájuk mutatsz, kiáltsák el az első szót, ami eszükbe jut, mikor meghallják a szót: „Víz”!

2. lépés: A megtakarítás öt kategóriája

Most ismételd meg a gyakorlatot. Ezúttal az emberek a „Megtakarítás” szóval kapcsolatos asszociációjukat kiáltsák.

Ahogy kiáltják a szavakat, írd fel a válaszaikat a táblára, hat különböző oszlopba. Beírtunk néhány tipikus választ példaként. Ne magyarázd el, hogy miért raksz szavakat eltérő oszlopokba. Valójában a fejlécet ne írd fel a gyakorlat végéig. Ha eszedbe jut még oszlop, add hozzá. A kevesebb oszloppal neked egyszerűbb dolgozni, ezért inkább csökkentsd le a számukat.

Amikor elegendő válasz érkezett minden oszlopba, írd fel a megfelelő címet a fejlécbe. Ha bizonyos oszlopokban nem szerepelnek válaszok, tölts el pár percet, hogy előcsalogasd a résztvevőkből. A gyakorlat megmutatja, hogy a megtakarítás mennyire tág fogalom. Mutass rá, hogy ezeket a dolgokat mind el lehet költeni. Az első oszlopban lévők a költséssel folyamatosan csökkennek. Ellenben az utolsó oszlopban lévők valójában növekednek, ahogy költjük őket.

ANYAGIAK	KÖLTÉSI MÓDOK	ERŐFORRÁSOK, AMIKKEL RENDELKEZÜNK	TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOK	ÉRTÉKEK
Papír	Bankszámla	Pénz	Víz	Barátok
Tollak	Befektetni	Szabadságra menni	Elektromosság	Szeretet
Ruhák	Kölcsönözni	Mobiltelefon feltöltés	Idő	Szüzesség
Benzin	Otthon tartani	Internet feltöltés		
Étel	Nyugdíj			
	Biztosítás			

3. TEVÉKENYSÉG: SZEMÉLYES KÖLTSÉGVETÉS KÉSZÍTÉSE

CÉLKITŰZÉSEK: Feltérképezni a résztvevők tudását a költségvetésről

ANYAGOK: A4-es papírok és tollak

IDŐ: 75 perc

LEÍRÁS:

- Kérdezd meg a résztvevőket, hogy kinek van személyes költségvetése. Hogyan készítünk költségvetést?
- Vezesd végig a résztvevőket a tervezési folyamaton. Magyarázd el nekik, hogy alapvetően fontos, hogy legyen személyes tapasztalatuk erről.
- A költségvetés lehet nagyon egyszerű és nagyon részletes – ahogy szeretnéd. Itt van néhány alapvetően fontos lépés, amit meg kell tenni.
 - Számold ki, hogy mennyi pénzt keresel egy hónapban az adók levonása után. Használd a „nettó fizetés”, vagy „hazavitt pénz” kifejezéseket.
 - Számold ki a kiadásaidat. Egy hónapig tedd félre a blokkokat a költségeidről. Ismerni a havi kiadásaidat a boltban vagy rezsiben, segíti és könnyebbé teszi a következő lépést.
 - Fogalmazd meg pénzügyi célokat. A célok meghatározása segít a költségvetésedhez tartani magad azáltal, hogy méri az eredményeket, a sikert és a bukást is. Miben reménykedsz a költségvetés megvalósítása által? Talán van valami, amire szükséged van, neked vagy a családodnak, vagy esetleg ki akarsz mászni egy adósságból.
 - Oszd kategóriákba a költségvetésed – szívesen hívjuk ezeket „zsebeknek”. Például
 - Háztartási számlák, Közlekedés, Ruházkodás, Megtakarítások, Orvosi költségek, Szórakozás, Apróságok. Jó, ha van egy Vésztartalék, és a megtakarításoknak egy Vastartalék.
 - Készíts listát minden zsebhez a költségekről. Ha nem tudod a pontos összeget, amit költesz, készíts egy becslést. Minél pontosabb, precízebb vagy, annál valószínűbb, hogy a költségvetési tervedet tartani tudod.
 - Add össze a költségeid kategóriák szerint. Ez fogja megmutatni a havi kiadásaidat. Hasonlítsd össze azzal, hogy mennyi pénzt termelsz az adók levonása után.
 - Döntsd el, milyen módszerrel fogod vezetni a költségvetésedet. Használhatsz erre füzetet, vagy ha szívesebben használod, vezetheted Excel táblában vagy mobil applikációban.
 - Állíts fel hosszú és rövidtávú gazdasági célokat. Priorizálj, vagyis készíts fontossági sorrendet közöttük: melyik fontosabb a többinél.
 - Próbáld kiszámolni, hogy mennyi időre van szükséged a céljaid eléréshez.

REFLEXIÓ

Kérdezd meg a résztvevőktől, hogy mi volt nehéz és mi volt könnyű a folyamatban. Arra összpontosíts, hogy mi könnyíti meg, hogy kiszámold a személyes költségvetésed. Próbálgatok összegyűjteni ötleteket, hogyan lehet a költségvetést kevésbé félelmetessé tenni.

TIPP: Oszd meg velük az alábbi útmutató táblázatot. Magyarázd el, hogy szükség van arra, hogy rendszeresen monitorozzuk, figyelemmel kísérjük a személyes költségvetésünket, és szükség esetén korrekciókat végezzünk rajta. Ha a résztvevők nem említik, kérdezd meg tőlük, hogy csináltak-e Vésztartalék és Vastartalék zsebeket. Ha szükséges, magyarázd el, miért fontos hosszabb távra tervezni.

KÖLTSÉG MONITOR				
„ZSEB” NEVE	TERVEZETT KÖLTSÉG	MIKOR AKARJUK ELKÖLTENI?	MEGVALÓSULT KÖLTSÉG	AMIKOR VALÓJÁBAN ELKÖLTÖTTÜK
Háztartási költségek				
Rezsi				
Lakás bérleti díj				
Szórakozás				
...				
...				
Vésztartalék*				
Vastartalék**				

4. TEVÉKENYSÉG: BRAINSTORMING – ÖTLETELÉS CSOPORTBAN: HOGYAN TANÍTSUK A KÖLTSÉGVETÉST?

CÉLKITŰZÉSEK: Segíteni a résztvevőket, hogy felfedezzék, hogy a tanult módszereket és technikákat hogyan adaptálhatják a költségvetés tanításában.

ANYAGOK: Flipchartpapír, filcek

IDŐ: 60 perc

LEÍRÁS:

- Kérd meg résztvevőket, hogy alakítsanak ötfős csoportokat. Adj minden csoportnak egy flipchartpapírt és filceket.
- Kérd meg a csoportokat, hogy idézzék fel, amiket tanultak: milyen módszerek, technikák voltak, pl. Szoborszínház, történetmesélés, személyes költségvetés, ábrák használata stb.

* Vésztartalék: Gyorsan mozgósítható pénz, vész esetére

** Vastartalék: Későbbi költsékre félretett pénz, mint pl. nyugdíj előtakarékoság. Bármilyen történik, ehhez nem nyúlunk, csak a tervezett célra költjük és csak a tervezett időben.

- Kérd meg őket, hogy ötleteljenek azon, hogyan fogják használni ezeket a Megtakarítás és költségvetés téma tanításához. Bátorítsd őket, hogy rajzoljanak egy Mind Map – elmetérképet, vagy csináljanak egy ábrát az ötleteikről.
- Mondd el nekik, hogy van 30 percük megtervezni egy foglalkozást erre a témára. A feladatuk az lesz, hogy tanárokat – ifjúsági munkásokat és pedagógusokat – tanítsanak, tehát ezúttal a célcsoportjuk felnőttek, nem gyerekek.
- Amikor befejezték a foglalkozástervet, kérd meg őket, hogy mutassák be az ötleteiket, egyik csoport a másik után.
- Minden prezentáció után kérd meg a csoportokat, hogy fűzzenek megjegyzéseket és tegyenek fel kérdéseket a foglalkozással kapcsolatban.
- Amíg a bemutatókat nézed, készíts jegyzeteket a magad számára a következő kérdésekkel:
 - A választott módszer a célcsoportnak megfelelő?
 - Az időzítés megfelelő, kivitelezhető?
 - Meg tudja-e magyarázni a csoport, hogy miért ezt a módszert választotta?
 - Készült-e lista a foglalkozáshoz szükséges anyagokról?
 - Hány tréner szükséges a foglalkozás levezetéséhez?
 - Ellenőrizd, hogy aktív részvételre építő módszereket alkalmazott-e a csoport, vagy inkább előadás jellegű!
- A reflexiós rész után hangsúlyozz ki néhány jó megoldást, ötletet minden egyes csoportnál annak érdekében, hogy bátorítsd őket a módszer tanítására.
- Kérdezd meg a csoportokat, hogy akarnak-e bármilyen korrekciót alkalmazni a tervezett módszerben.

► 6. FEJEZET ► 3. NAP DÉLUTÁNI FOGLALKOZÁS

MÉG TÖBB ÜZLETI MÓDSZER

Célkitűzések:

- A személyes erőforrások felfedezésére és a fejlesztendő területekre vonatkozó módszerek bemutatása
- Az Üzleti terv koncepció bemutatása

Trénerek időzíítési segédlete – 3. nap: Reggeli foglalkozás

IDŐ	TEVÉKENYSÉG	ANYAGOK
45 perc	1. tevékenység: Erőforrás bank –30+: Erőforrások feltérképezése	A4-es papírok, post-itek, tollak, flip-chartpapír, filcek
60 perc	2. tevékenység: Személyes SWOT analízis	A4-es papírok, post-itek, tollak, flip-chartpapír, filcek
20 perc	SZÜNET	
45 perc	3. tevékenység: Üzleti terv	Nyomtatott Feladatlapok a Seeds For Hope – Remény magjai Társadalmi Vállalkozás cikkről
60 perc	4. tevékenység: Üzleti modell vászon	Üzleti modell vászon ábra nyomtatva
30 perc	5. tevékenység: Reflexiós csoport	

1. TEVÉKENYSÉG: ERŐFORRÁS BANK – 30+

CÉLKITŰZÉSEK: Felfedezni a vállalkozói készségeket, kompetenciákat, és más erőforrásokat, amelyek képessé tesznek egy vállalkozás működtetésére.

ANYAGOK: Flipchartpapír, a fejlécében felirat: „Erőforrás bank”, filcek, A4-es papírok és tollak minden résztvevőnek.

IDŐ: 45 perc

LEÍRÁS:

- Mondd el a csoportnak, hogy ez a tevékenység segít nekik feltérképezni azokat a személyes erősségeiket, amelyek képessé teszik őket egy vállalkozás működtetésére.
- Kérd meg őket, hogy vegyenek el egy papírt és egy tollat, és töltsenek el kb. 15 percet azzal, hogy minimum 30 pozitívumot írnak magukról.
- Adj nekik útmutató kérdéseket arról, hogy mik lehetnek ezek a pozitív dolgok – fel is írhatod őket egy flipchartpapírra.
 - Készségek és kompetenciák, amikkel rendelkezel
 - Személyes tapasztalatok a korábbi munkáidból, tanulmányaidból vagy önkéntes munkáidból
 - Tudás, ismeret, amit formális vagy nemformális oktatás kereti között sajátítottál el
 - Sikerek, amire büszke vagy
 - Értékek, amik a munkád során fontosak a számodra

TIPP: Amíg ők dolgoznak, hasznos lehet egy nem túl hangos, de inspiráló zene a háttérben.

- Hét perc után, kb. félidőben, kérd meg a résztvevőket, hogy mondják meg, hány pozitív tulajdonságuk van eddig. Mondd el nekik, hogy száznál is több pozitívumuk van, de most elegendő 30-at kiemelni.
- 15 perc után állítsd meg a folyamatot akkor is, ha senkinek sincs még meg a 30 pozitívum. Kérdezd meg újra a számokat: ki mennyit gyűjtött?
- Kérd meg őket, hogy jöjjenek a flipcharttáblához egyenként, és írják fel az Erőforrás bankba mindazt, amit gyűjtöttek.
- Közben mondd el a többi résztvevőnek, hogy ez egy bank, tehát ha felismerik, hogy az említett dolog rájuk is igaz, hozzáadhatják azt a saját listájukhoz. A folyamat végére így remélhetőleg mindenkinek több lesz felírva a papírjára, mint az elején.
- Ha szükséges, kérd meg, hogy tisztázzák, milyen kontextusban gondolnak az adott dologra pozitívként.

REFLEXIÓ

Kérdezd meg a résztvevőket, hogy volt-e bármi meglepő az említett dolgokban, amire ők nem pozitívként gondoltak. Miért? Emlékeztessd őket, hogy néha az, amiben erősek vagyunk, számunkra annyira természetes, hogy elfelejtjük megbecsülni és elismerni, hogy ez is egy fontos és hasznos erőforrás.

Kérdezd meg a résztvevőket, hogy mi jelentett kihívást abban, hogy pozitív dolgokat gyűjtse-
nek magukról. Néhányan talán azt említik meg, hogy nem udvarias dolog jó dolgokat állítanunk
magunkról, de mutass rá, hogy tudatában kell lennünk a saját pozitívumainknak, mert erre a stabil
alapra szeretnénk építkezni.

30+ FELADATLAP: 30 POZITÍV DOLOG MAGAMRÓL

 Ismeretek formális és nemformális oktatásból	 Készségek, kompetenciák	 Személyes tapasztalatok: munka, tanulmányok, önkéntes munka	 Sikerek, amikre büszke vagyok	 Értékek, amik fontosak nekem

2. TEVÉKENYSÉG: SZEMÉLYES SWOT ANALÍZIS

CÉLKITŰZÉSEK: Felfedezni a személyes SWOT analízis módszert, eszközként elismerni a társadalmi/ pénzügyi vállalkozás helyzetelemzéséhez, és meghatározni ez alapján a megvalósítási terv lépéseit, hogy fejlesszük a fejlesztendő területeket.

ANYAGOK: A4-es papírok, post-itek, tollak minden résztvevőnek, előre elkészített flipchartpapír, SWOT felirattal, filcek

IDŐ: 60 perc

LEÍRÁS:

- Idézzük fel az előző tevékenység, a 30 pozitívum magunkról feladat kimeneteit.
- Tájékoztassuk a résztvevőket arról, hogy a SWOT analízis a csoport erősségei és gyengeségei alapján a stratégiai tervezés egy fontos eleme. A lehetőségek és egyben a társadalmi/pénzügyi vállalkozásra nézve a veszélyek felismerésére egyaránt. Fontos, hogyan kezeljük a gyengeségeket – jó ötlet lehet „Fejlesztendő területnek” hívni.
- Magyarázd el, hogy a személyes SWOT analízis célja az, hogy meghatározza a kulcs belső és külső tényezőket, melyek a célok eléréséhez szükségesek.
- Mindig jó ötlet magunkkal kezdeni, ha szeretnénk egy módszert mélyebben megismerni és tapasztalatokat gyűjteni. Tehát, folytatjuk az előző tevékenységet: mi tesz téged alkalmassá egy vállalkozás működtetéséhez?
- Emlékeztess a résztvevőket arra, hogy a SWOT analízis egy olyan folyamat, amely a projekt egy összetettebb képét nyújtja nekünk, annak érdekében, hogy megtegyük a szükséges változtatá-

sokat, a finomhangolást. Ezeknek a kulcselemeknek a meghatározása segíteni fog a csoportnak abban, hogy jól megalapozott döntéseket hozzanak és a céljaik kimenete felett nagyobb legyen a kontrolljuk. Emlékeztessd őket arra, hogy minden belső dolog az Erősségekben kapcsolódik egy vagy több külső Lehetőséghez, és minden belső dolog a Gyengeségek részben kapcsolódik egy vagy több külső Veszélyhez, mint következményhez.

- Rajzolj egy SWOT analízis ábrát (ld. alább) a flipchartpapírra, és magyarázd el a résztvevőknek, ahogy készíted (ld. a listát alább).

BELSŐ	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK (FEJLESZTENDŐ TERÜLETEK)
	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
	POZITÍV	NEGATÍV

Strengths = Erősségek:

- Az Erősségek rubrikába kerülnek az előző tevékenységből, a 30+ pozitív dolog magamról feladatban összegyűjtött ismeretek
- Belső jellemzők vagy erőforrások, melyek segítenek a csoportnak céljaik elérésében
- Milyen készségeid, tehetségeid és képességeid vannak?
- Milyen erőforrásokkal rendelkezünk, melyek segítenek céljaink elérésében?
- Van-e valamilyen ismeretünk vagy tapasztalatunk ezen a területen?

Weaknesses = Gyengeségek/fejlesztendő területek:

- Belső jellemzők vagy erőforrások, melyek negatívan befolyásolják a célt. Ellenőriznünk kell, hogy relevánsak-e a céljainkhoz, vagy teljesen lényegtelenek.
- Milyen készségedre, tehetségedre és képességedre lenne szükség?
- Milyen erőforrásokra lenne szükség?
- Hiányzik-e bármilyen ismeret, tudás vagy tapasztalat?
- Mi nem működik jól ezen a területen?

Opportunities = Lehetőségek:

- Külső erőforrások a csoport számára, amik segítenek a célokat elérni.
- Kit kell megkérni, hogy segítsen vagy támogasson?
- Melyik erősségből milyen lehetőség következik?
- Milyen készségeket, tehetségeket és képességeket fejleszthetünk?

Threats = Veszélyek:

- Kockázatok, melyek a csoporton kívül vannak, és negatív hatással lehetnek a célra.
- Milyen veszélyek vannak, melyek felerősíthetik a csoport nehézségeit?
- Milyen politikai és személyes események veszélyeztethetik a projektet?
- Milyen akadályok nehezíthetik a céljaid megvalósulását?

- Miután teljesítették az egyéni részét ennek a tevékenységnek, kérd meg a résztvevőket, hogy reflektáljanak a folyamatra: mik voltak a nehézségek és kihívások.
- Kérdezd meg a résztvevőket, hogy lehet a SWOT analízist használni társadalmi/pénzügyi vállalkozás fejlesztésében. Gyűjtsetek ötleteket és írjátok fel egy flipchartpapírra, ez a későbbiekben még hasznos lesz.

3. TEVÉKENYSÉG: ÜZLETI TERV

CÉLKITŰZÉSEK: Bevezetni az Üzleti terv és az Üzleti modell vászon eszközöket

ANYAGOK: —

IDŐ: 45 perc

LEÍRÁS:

- A Business Modell Canvas – Üzleti modell vászon egy hosszú távú módszer, amely több alkalmat is magában foglalhat. Az ifjúsági munkások használhatják egy tréning vagy egy hosszabb, több alkalmas klubtevékenység során. A formális oktatásban dolgozó pedagógusok ezt a tevékenységet feloszthatják több kisebb lépésre.
- Kezdd egy brainstorming ötleteléssel: Írd fel a flipchartpapírra az „Üzleti terv” kifejezést, és kérd meg a résztvevőket, hogy osszák meg ötleteiket arról, hogy ennek mit kell tartalmaznia. Így könnyebb lesz egy nyelven beszélni, amikor definíciókat alkotunk. Az Üzleti terv a feladatok, célok és módszerek részletes magyarázata, mely irányt mutat a csoportoknak céljaik megvalósításához.
- Mondd el a résztvevőknek, hogy ma egy útmutatót kapnak arra, hogyan kell üzleti tervet készíteni, amit a következő napon ki fognak próbálni, egy konkrét ötleten gondolkozva.
 - Az üzleti terv célja: meghatározni, hogy mi a csoport társadalmi/pénzügyi vállalkozása, és minek a megvalósításában reménykedik a csoport
 - Mondd el a résztvevőknek, hogy már tanultak néhány eszközt, ami itt hasznos lesz nekik: használni fogják a SWOT analízis eszközt, ami segít az üzleti tervüket az erősségeikre építeni és maximálni a lehetőségeket, miközben meghatározza a csoportok gyengeségeit és minimalizálja a veszélyeket az analízis részben.
- Csináljunk egy kis brainstorming ötletelést, hogy mit értünk az Üzleti terv egyes elemein. Írd fel a hat elemet egy flipchartpapírra, és fűzz hozzá magyarázatot, ha szükséges. Az Üzleti terv hat eleme a következő:
 - Összefoglaló
 - Leírás
 - Marketing stratégia terv
 - Iparági elemzés
 - Működési terv
 - Pénzügyi terv
- Alakíts ötfős csoportokat a résztvevőkből, és adj nekik egy esettanulmány feladatlapot.
- Kérd meg, hogy olvassák el a cikket, és azonosítsák be az üzleti terv elemeit a cikk alapján.
- Negyedóra múlva kérd meg a csoportokat, hogy jöjjenek vissza a nagycsoportba, és vitassák meg, mire jutottak. Végül mondd el a csoportoknak, hogy muszáj az üzleti tervüket rendszeresen felülvizsgálni, és a közösségükön belüli, aktuális helyzetre való tekintettel, valamint a jövőbeli szükségletekhez igazodva módosítani.

TÁRSADALMI VÁLLALKOZÁS ESETTANULMÁNY FELADATLAP

A SEEDS4HOPE – REMÉNY MAGJAI/BUDAPEST*

Olvasd el ezt a cikket egy magyar Társadalmi vállalkozásról. Azonosítsd be, hogy melyik rész melyik üzleti terv elemhez tartozik.

A 13 éves fiatal, Mayer Tamás szabadidejében kezdett *paradicsomot termeszteni* Budapesten. A családja támogatta az új hobbiját. Négy éven belül a vállalkozása olyan sikeres lett, hogy a közösségében az éttermek elkezdtek tőle rendelni paradicsomot.

Eközben néhány fiatal felnőtt biciklista felismert egy *társadalmi problémát* a közösségükben: a fővárosban rengeteg *hajléktalan* ember él, akik nem jutnak ételhez. A fiatalok elkezdtek heti rendszerességgel *főző eseményeket* szervezni: minden szombaton összejöttek, főztek valamit és kerékpárjaik segítségével szétosztották azt a közelben élő hajléktalanok között. Budapest Bike Maffiának hívták magukat.

Amikor a kertész és a biciklisták találkoztak, egy *új társadalmi vállalkozást indítottak együtt*: miért ne *taníthatnák a hajléktalan embereket kertészkedésre*? Kapcsolatba léptek egy hajléktalanszállóval, és indítottak egy közös projektet, aminek a *Seeds4Hope – A remény magjai* nevet adták. A céljuk az, hogy a hajléktalanokat támogassák a közösségükben. De nem csak táplálni szeretnék őket, hanem megtanítani nekik a kertészkedést, hogy tudjanak paradicsomot és más gyümölcsöket termeszteni, és ezeket pénzért eladhassák. Később projektjüket kiszélesítették új önkéntesekkel és még több szükségben lévő emberrel.

A csoport *interjút készített hajléktalan emberekkel* a szükségleteikről.

A hajléktalan embereknek *fenntartható megoldásokra* van szükségük, nem csak „tűzoltás” jellegű tevékenységekre.

A hajléktalanság nem csak arról szól, hogy *nincs az embereknek tartósan lakhelyük*, hanem arról is, hogy ezért *nem képesek munkát találni és pénzt keresni*. A hajléktalanszállók elsősorban arra összpontosítanak, hogy legyen hol aludni – de fontos további lépéseket is tenni! A pénzkereset alapvetően fontos a *szegénység ördögi köreinek megtöréséhez*.

A felmérés után a csoport alapos *ismerettel rendelkezett a szükségletekről*, melyre válaszul elindították a projektet Budapesten.

Meglátogatták a helyi vállalkozásokat és megosztották velük a társadalmi vállalkozásuk céljait. Egy *kertészettel foglalkozó cég adott nekik több magot* palántázásra, más cégek *pénzzel és önkéntes munkával szálltak be*.

Toborzást folytattak a hajléktalan emberek között a szállón és az utcán.

A csoport azt a pénzt használta fel, amelyet a közösség *adományozott*: ebből *vették a magokat és a felszereléseket, eszközöket*.

A hajléktalan emberek képesek lettek kialakítani egy *hosszabb távú víziót, jövőképet*, és elkezdni *pénzt keresni az ültetéssel*.

* <https://bikemaffia.com/en/projects/seeds4hope/>

Szekciók :

- Összefoglaló ➤ Leírás ➤ marketing stratégia ➤ Iparági elemzés ➤ Működési terv
- Pénzügyi terv

FELADATLAP

AZ ÜZLETI TERV HAT ELEME:

- Összefoglaló
- Leírás
- Marketing stratégia terv
- Iparági elemzés
- Működési terv
- Pénzügyi terv

DEFINÍCIÓK

Összefoglaló: a teljes Üzleti terv áttekintése. Célja az olvasó érdeklődésének felkeltése, hogy többet akarjon megtudni a társadalmi/pénzügyi vállalkozásról. Benne kell lenniük a kulcs tényezőknek, amik a társadalmi/pénzügyi vállalkozást sikeressé teszik. Tiszta, egyértelmű és rövid, tömör kell legyen. Legyen benne a Küldetésnyilatkozat; a cél, ami inspiráló és könnyű megjegyezni.

Leírás: rövid bemutatkozás a csoportról: kik vagyunk és mivel foglalkozunk. Kulcsfontosságú tényekről ad információt a társadalmi/pénzügyi vállalkozással kapcsolatban. Egyértelműen tartalmaznia kell a célokat, célkitűzéseket, pl. a társadalmi/pénzügyi vállalkozás hogyan fog változást elérni?

Marketing stratégia terv: Hogyan vegyük rá az embereket, hogy érdeklődjenek a társadalmi/pénzügyi vállalkozásod iránt? Tartalmaz kutatást a társadalmi/pénzügyi vállalkozáshoz kapcsolódóan; hogyan fognak az emberek reagálni rá, hogyan érjük el az embereket, hogyan motiváljuk őket arra, hogy támogassák az ügyet? A csoportoknak alaposan meg kell érteniük azokat a szükségleteket, amelyekre reagálni szándékoznak, és azt is, hogy ezeket hogyan kommunikálják mások felé.

Iparági elemzés: Kutatások arról, hogy a projekt hol fog változást elérni. Tartalmaz a társadalmi/pénzügyi vállalkozáshoz kapcsolódó kutatást, és meghatározza azokat a szervezeteket, akik hasonló munkát végeznek. Beszélgetés a közösségen belül emberekkel, internetes kutatás, közvélemény-kutatás, kérdőívek, felmérések stb. Megfigyelni a versenyt vagy a lehetséges együttműködést és válaszolni rá. SWOT analízis – külső és belső tényezők a stratégiai tervezésért. Helyzetelemzés, és cselekvési terv meghatározása szükséges, finomításokkal.

Működési terv: Egy rövid leírás a társadalmi/pénzügyi vállalkozás struktúrájáról és működéséről. A tagok szerepei és felelősségei a csoporton belül, most és a jövőben. Információk a projekt tevékenységeiről, ütemtervről és erőforrásairól.

Pénzügyi terv: Hogyan lesz a társadalmi/pénzügyi vállalkozás életképes pénzügyi szempontból? A 7. leckében részletesen beszélünk a költségvetés tervezéséről.

4. TEVÉKENYSÉG: ÜZLETI MODELL VÁSZON

CÉLKITŰZÉSEK: Bevezetni az Üzleti terv és az Üzleti modell vászon eszközöket

ANYAGOK: Másolatok az Üzleti modell vászon elemeiről, papírok, tollak személyenként 1-1 db

IDŐ: 60 perc

LEÍRÁS:

Kezdd azzal, hogy tájékoztatod a résztvevőket, hogy ebben a tevékenységben az Üzleti modell vászon elemeire összpontosítunk.

Adj minden résztvevőnek egy másolatot az Üzleti modell vászon elemeiről, néhány papírt és tollakat.

Mutasd meg a résztvevőknek az Üzleti modell vászon ábrát. Ki is vetítheted, vagy felrajzolhatod egy flipchartra. Magyarázd el a rubrikákat a résztvevőknek.

ÜZLETI MODELL VÁSZON ÚTMUTATÓ KÉRDÉSEK

ÉRTÉKAJÁNLAT: Mivel foglalkozol? Írd ide a kulcsszavakat a víziód és a missziód, küldetésnyilatkozatod alapján, és adj egy rövid leírást magáról a termékről vagy szolgáltatásról.

ÜGYFÉL SZEGMENS: Kinek segítesz? Írj egy listát a célcsoportodról! Ki fogja megvenni a termékedet/szolgáltatásodat?

ÜGYFÉLKAPCSOLAT: Hogy lépsz kapcsolatba az ügyfeleiddel? Személyesen adod el, önkiszolgáló vagy automatikus szolgáltatás lesz?

TERJESZTÉSI CSATORNÁK: Hogy juttatod el a termékedet/szolgáltatásodat az ügyfeleidnek?

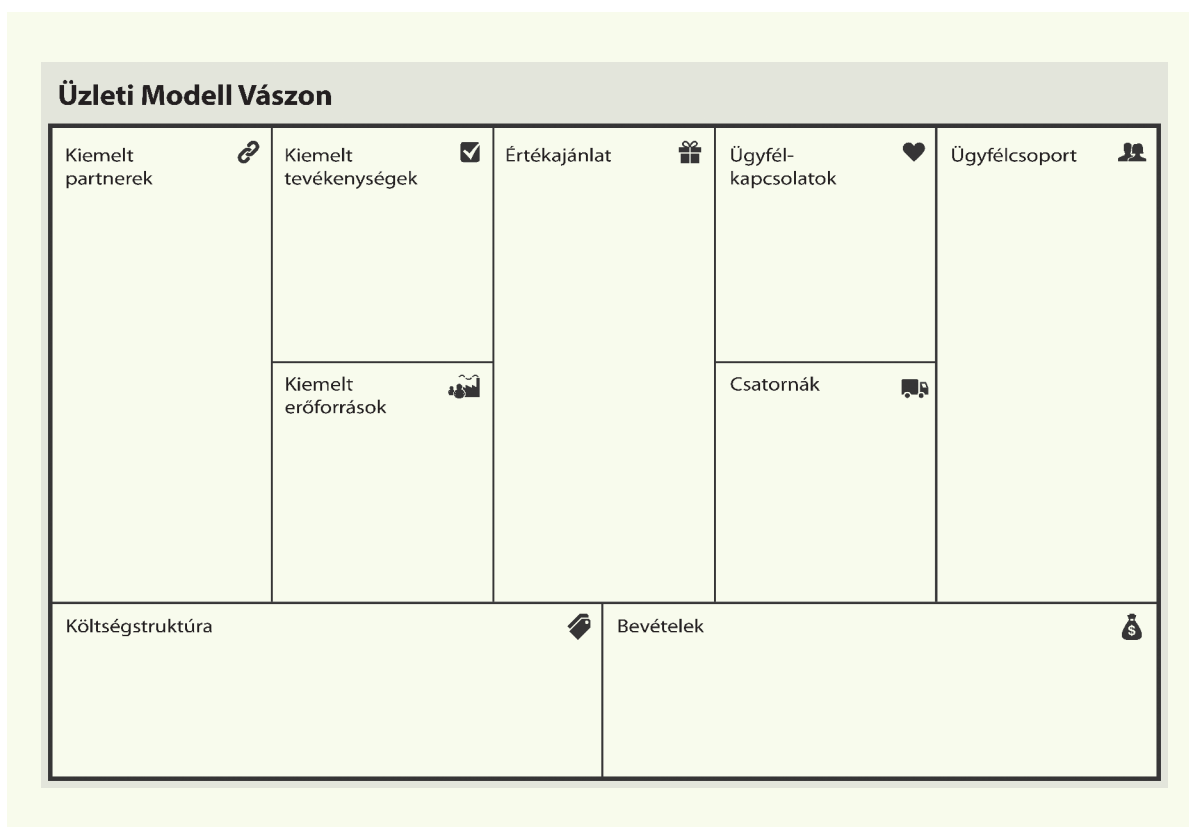
KULCS TEVÉKENYSÉGEK: Hogy csinálod? Írj egy listát a kulcs-tevékenységekről, pl. eladás, marketing stb.

KULCS ERŐFORRÁSOK: Mire van szükséged? Készíts egy listát a tárgyi eszközökről és az immateriális (nem kézzelfogható, szellemi) javakról, mint pl. emberek, vagyon, tudás, ismeret stb.

KULCSPARTNEREK: Ki fog neked segíteni? Beszállító, logisztika stb.

KÖLTSÉGSTRUKTÚRA ÉS BEVÉTELEK: Mennyibe fog kerülni? Mennyi pénzt fog termelni? Minden egyes tevékenységnek van költség és/vagy bevételi vonzata.

- Kérd meg a csoportot, hogy válasszon ki egy bármilyen helyi vállalkozást példaként. Lehet az ő küldőszervezetük is, ha az egy társadalmi vállalkozás, vagy akár a sarki kisbolt.
- Kérd meg őket, hogy a kiválasztott vállalkozásról készítsenek egy elemzést, szedjék össze, amit tudnak róla, és próbálják megrajzolni hozzá az Üzleti modell vászon ábrát.
- Emlékeztess őket arra, hogy be kell mutatniuk, mire jutottak, el kell magyarázniuk röviden a kulcselemeket. Adj a csoportnak erre kb. 25 percet.

- Amikor minden csoport készen van az Üzleti modell vászon tervével, kérd meg őket, hogy mutassák be, mire jutottak.
- Kérd meg a résztvevőket, hogy tegyenek konstruktív megjegyzéseket, és kérdezzenek a csoporttól. Engedd, hogy megvitassák a részleteket.
- Foglald össze az Üzleti modell vászon legfontosabb részeit a végén, és segítsd a résztvevőket tanulni a hibáikból, ha tévedtek, támogasd a tanulási folyamataikat. Mondd el nekik, hogy másnap a saját társadalmi és üzleti vállalkozásuk tervén fognak dolgozni.

5. TEVÉKENYSÉG: REFLEXIÓS CSOPORT

CÉLKITŰZÉSEK: Megtanítani, hogyan reflektálhatnak azokra a dolgokra, amelyek a tanulási folyamatban történtek velük.

ANYAGOK: —

IDŐ: 30 perc

LEÍRÁS: Ahogy mindig, ezen az estén is ugyanabban a Reflexiós csoportban gyűlnek össze, és beszél meg a nap kulcs tanulási pontjait.

7. FEJEZET ▶ 4. NAP

REGGELI ÉS DÉLUTÁNI FOGLALKOZÁSOK

VÁLLALKOZÁSOK FEJLESZTÉSE

Célkitűzések:

- Tapasztalatokat szerezni társadalmi és pénzügyi vállalkozások fejlesztésében.

Trénerek időzítési segédlete – 4. nap: Reggeli foglalkozás

IDŐ	TEVÉKENYSÉG	ANYAGOK
180 perc	1. Tevékenység: Pénzügyi vállalkozás fejlesztése	A4-es papírok, post-itek, tollak, flip-chartpapírok, filcek
90 perc	EBÉDSZÜNET	
180 perc	1. Tevékenység: Társadalmi vállalkozás fejlesztése	A4-es papírok, post-itek, tollak, flip-chartpapírok, filcek
30 perc	3. Tevékenység: Reflexiók csoport	

1.TEVÉKENYSÉG: PÉNZÜGYI VÁLLALKOZÁS FEJLESZTÉSE

CÉLKITŰZÉSEK: Gyakorolni és tapasztalatot gyűjteni a megtanult módszerek alkalmazásáról, miközben pénzügyi vállalkozást hoznak létre.

ANYAGOK: Flipchart papírok, filcek, A4-es papírok és tollak minden résztvevőnek.

IDŐ: 180 perc

LEÍRÁS:

- Ez a tevékenység nagyszerű lehetőség a csoportoknak arra, hogy jó irányba induljanak el pénzügyi vállalkozási ötleteikkel. Együtt fogtok dolgozni a csoportokkal, hogy elkészítsétek az üzleti terveket, lefedve az üzleti terv hat alapelemét.
- Győződj meg róla, hogy elegendő időt szánnak minden elemre a csoportok a tervezési folyamatban; mindenképpen látogasd végig a csoportokat, ellenőrizd, hogyan haladnak, tégy javaslatokat vagy válaszold meg lehetséges kérdéseiket. Ha szükséges, fűzz hozzá megjegyzéseket, és dicsérd őket.

- Bátorítsd a csoportokat, hogy alkalmazzák a megtanult módszereket: A Kreativitás körét, a SWOT analízist, az Üzleti modell vászon módszert, és az Üzleti terv útmutató kérdéseket.
- Kérd meg a csoportokat, hogy készítsenek prezentációt az üzleti ötletükről. Ez lehet PowerPoint, Prezi vagy „PaperPoint” poszteren. A prezentációjukban az alábbi kérdésekre kell reflektálniuk:
 - Mi az üzleti ötlet?
 - Ki a célcsoport?
 - Hogyan hirdetik a vállalkozást?
 - Milyen módszereket használtak az üzleti tervek kidolgozásához?
 - Hogyan dolgozott együtt a csoport?
- A csoport az üzleti terv ötletét másnap fogja bemutatni. Minden csoportnak 20 perce lesz rá
 - nem több! –, ezért a prezentációnak rövidnek és tömörnek kell lennie.

TIPP: Az előkészületek alatt a trénerek járják végig a csoportokat, és adjanak útmutatást az elakadásokban. Ez egy jó lehetőség arra is, hogy segítsük őket az időkeret tartásában, mivel sok dolgot kell nagyon kicsi idő alatt megtenniük.

2. TEVÉKENYSÉG: TÁRSADALMI VÁLLALKOZÁS FEJLESZTÉSE

CÉLKITŰZÉSEK: Gyakorolni és tapasztalatot gyűjteni a megtanult módszerek alkalmazásáról, miközben társadalmi vállalkozást hoznak létre.

ANYAGOK: Flipchart papírok, filcek, A4-es papírok és tollak minden résztvevőnek.

IDŐ: 180 perc

LEÍRÁS: A délután folyamán hasonló tevékenység fog következni, de ezúttal más csoporttagokkal, a csoportokat összekeverve. Ezúttal egy társadalmi vállalkozás ötleten fognak a résztvevők dolgozni. A csoportok az ötleteiket másnap fogják prezentálni, a pénzügyi vállalkozások bemutatói után.

MEGJEGYZÉS: Fontos, hogy a résztvevők mind a társadalmi, mind a pénzügyi vállalkozás tervezésében szerezzenek tapasztalatokat. A másnapi reflexiós foglalkozáson meg fogják vitatni a különbségeket a két folyamat között.

3. TEVÉKENYSÉG: REFLEXIÓS CSOPORT

CÉLKITŰZÉSEK: Megtanítani, hogyan reflektálhatnak azokra a dolgokra, amelyek a tanulási folyamatban történtek velük.

ANYAGOK: —

IDŐ: 30 perc

LEÍRÁS: Ahogy mindig, ezen az estén is ugyanabban a Reflexiós csoportban gyűlnek össze, és beszél meg a nap kulcs tanulási pontjait.

► 8. FEJEZET ► 5. NAP

REGGELI ÉS DÉLUTÁNI FOGLALKOZÁSOK

VÁLLALKOZÁSI ÖTLETEINK BEMUTATÁSA

Célkitűzések:

- Bemutatni a résztvevők társadalmi és pénzügyi vállalkozási projektötleit.
- Értékelni a tréninget
- Megtervezni a további lépéseket

Trénerek időzíteni segédlete – 5. nap: Reggeli foglalkozás

IDŐ	TEVÉKENYSÉG	ANYAGOK
90 perc	1. Tevékenység: Bemutatni a Pénzügyi vállalkozás projekteket	A4-es papírok, post-itek, tollak, flipchartpapírok, filcek. Ha PPT, akkor projektor.
20 perc	SZÜNET	
90 perc	2. Tevékenység: Bemutatni a Társadalmi vállalkozás projekteket	A4-es papírok, post-itek, tollak, flipchartpapírok, filcek. Ha PPT, akkor projektor.
90 perc	EBÉDSZÜNET	
90 perc	3. Tevékenység: Megtervezni a következő lépéseket	A4-es papírok, post-itek, tollak, flipchartpapírok, filcek.
20 perc	SZÜNET	
90 perc	4. Tevékenység: A tréning értékelése	Értékelő kérdőívek nyomtatva, flipchartpapírok, filcek. Az első napi foglalkozásról az Almafa flipchartposzter

1. ÉS 2. TEVÉKENYSÉG: A PÉNZÜGYI ÉS TÁRSADALMI VÁLLALKOZÁS PROJEKTEK BEMUTATÓI

CÉLKITŰZÉSEK: összefoglalni, amit a társadalmi és pénzügyi vállalkozásokról tanultak

ANYAGOK: A4-es papírok, post-itek, tollak, flipchartpapírok, filcek. Ha PPT, akkor projektor.

IDŐ: 180 perc kétszer

LEÍRÁS

Mindkét tevékenység hasonlóan zajlik majd:

- A csoportok egymás után prezentálják pénzügyi és társadalmi vállalkozás projektjeiket.
- Használhatják a flipchartot, PowerPoint ppt-t vagy Prezit, nekünk kell a technikai támogatást adni hozzá.
- Az időkeretek tartása a facilitátor feladata.
- Minden bemutató után van egy rövid Kérdezz-felelek rész, ahol bátoríthatjuk a résztvevőket, hogy tegyenek fel tisztázó kérdéseket, vagy fűzzenek megjegyzéseket a látottakhoz.
- A pénzügyi vállalkozások bemutatói

TIPP: Minden bemutató után kérdezd meg a csoporttól, hogy milyen volt a csoporttagok közötti együttműködés. Mi segített nekik együtt dolgozni?

3. TEVÉKENYSÉG: A KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK MEGTERVEZÉSE

CÉLKITŰZÉSEK: A résztvevők figyelmét a tréning után következő lépések irányába fordítani.

ANYAGOK: A4-es papírok, post-itek, tollak

IDŐ: 90 perc

LEÍRÁS

- Nos, elérkeztünk a tréning végére. Már csak két dolog maradt az indulás előtt: a következő lépések megtervezése és az értékelés. Először is, mindenki vegyen magához egy tollat és papírt. Gondolkozzunk a következő lépéseken.

TIPP: Összefoglalhatod itt a következő időszak eseményeit a programban.

- Trénerként képzést fogtok tartani az Aflateen módszerekről a tanároknak – pedagógusoknak és ifjúsági munkásoknak. Most van egy tágabb képetek a tananyagról, az ismeretekről, amiket át kell adni, valamint a készségekről és kompetenciákról, amiket fejleszteni kell majd.
- Próbáljátok átgondolni, hogy mire van szükségetek a tananyag „megemésztéséhez”. Tűzzetek ki SMART célokat magatoknak.
- Az egyéni tervezés után kérd meg a résztvevőket, hogy mondjanak néhány példát a terveikből, ezzel inspirálhatják a többiek is.

- A következő lépés, hogy visszatértek az országok szerinti csoportba. Töltsetek el egy kis időt azzal, hogy megvitátjátok, hogyan lehet a tréningre felkészülni, amit együtt fogtok tartani. Állítatok fel SMART célokat magatoknak, jelöljétek ki a feladatokat és felelősségeket – ki mit csinál?
- Az országonkénti megbeszélés után a résztvevők visszajönnek, és röviden összefoglalják a teendőket, országonként.

4. TEVÉKENYSÉG: A TRÉNING ÉRTÉKELÉSE

CÉLKITŰZÉSEK: A tréninget magát értékelni, és konstruktív visszajelzést adni a résztvevőknek

ANYAGOK: Az Almafa az első nap foglalkozásából az Elvárásokról szóló feladatnál, rajta a post-itekkal.

IDŐ: 90 perc

DESCRIPTION

Emlékeztek az Almafás feladatra a tréning legelején? Elvárásokkal és aggodalmakkal érkeztetek, és készek voltatok hozzájárulni a program sikeréhez a tapasztalataitokkal. Itt az idő aratni a tréning végén. Hogyan fogjuk csinálni? Minden résztvevő egyesével odamegy az Almafához, és megpróbálja megtalálni a cetliket, amiket felrakott rá. Ha megtörtént, amit ráírt a papírra és szeretett volna elérni, akkor leveheti a flipchartról, így „arathatja le”.

MENJ A FÁHOZ! Nézz rá a cetlikre, és próbáld a sajátjaidat megtalálni. Olvasd fel hangosan. *Értékeld:* Valóra vált? Sikeres volt? Ha igen, akkor vedd le a poszterről.

ALMÁK: az elvárásokat szimbolizálták a tréninggel kapcsolatban. Mikor lennél elégedett a tréninggel kapcsolatban? Mit szeretnél a végén learatni?

LEVELEK: a tervezett hozzájárulásod a tréning sikeressége érdekében. Megoszthattad, amit szerettél volna?

KUKACOK: a félelmeidről, aggodalmaidról szólt, amiket el akartál kerülni a tréningen. Sikert megvalósítanod az elkerülésüket?

Amikor résztvevők készen vannak, és learatták az almafáról, amit szerettek volna, azaz levették azokat az elvárásokat, amik teljesültek, megtették azokat, amikkel hozzá akartak járulni a tréning sikerességéhez, és sikert elkerülni azokat a helyzeteket, amiktől tartottak, visszaülnek a körbe. Rátétekintve az üres/majdnem üres fa poszterre – milyen érzés most?

Potenciális trénerként tanulhatunk a hibáinkból, és legközelebb csinálhatjuk másképp. Emlékezzünk arra, hogy ez egy tanulási folyamat. Minden tréning más, és nagyon sok múlik a résztvevők aktivitásán. Ez a tevékenység egyfajta keretet ad a tréningnek.

TIPP: Ne felejtjük el megköszönni a résztvevőknek a foglalkozásokon való aktivitást. A visszajelzésük értékes, és segíthet a módszereket javítani.

AZ 5. NAP TEVÉKENYSÉGEI UTÁN: KÉRDŐÍV UTÁNA

Ezután a játék után osszuk ki a Kérdőív utána másolatokat a résztvevőknek. Kérjük meg őket, hogy töltsék ki, és hagyják a székeiken, mielőtt elindulnak.

KÉRDŐÍV UTÁNA

A tréning helyszíne: _____ Dátum: _____

Hogyan értékelnéd az informatikai ismereteid? ☐ Nincs ☐ Gyenge ☐ Jó

Van internet hozzáférése? ☐ Nincs ☐ Ritkán ☐ Gyakran

Milyen módon szeretnél kommunikálni az Aflatounnal és a többi trénerrel?

☐ Internet (online beszélgetések, kurzus, vagy blog) ☐ Email ☐ Telefon ☐ Találkozók

☐ Egyéb, kérlek nevezd meg: _____

REAKCIÓK

Mielőtt megérkeztél, a tréning céljait tisztán és egyértelműen kommunikálták számodra?

Nagyon nem értek egyet	Nem értek egyet	Egyetértek	Nagyon egyetértek	Nem tudom
------------------------	-----------------	------------	-------------------	-----------

Mely területek a legkevésbé ismerős témakörök számodra a következők közül?

Aflateen koncepció	Személyes feltárás és megértés	Jogok és felelősségek
Megtakarítások és költségek	Tervezés és költségvetés	Fiatalkor társadalmi és pénzügyi vállalkozásai

Magabiztosan használok a következő aktív tanulási módszereket az oktatásaim során:

a.) Brainstorming ötletelés

Nagyon nem értek egyet	Nem értek egyet	Egyetértek	Nagyon egyetértek	Nem tudom
------------------------	-----------------	------------	-------------------	-----------

b.) TAT ábra

Nagyon nem értek egyet	Nem értek egyet	Egyetértek	Nagyon egyetértek	Nem tudom
------------------------	-----------------	------------	-------------------	-----------

c.) Szoborszínház

Nagyon nem értek egyet	Nem értek egyet	Egyetértek	Nagyon egyetértek	Nem tudom
------------------------	-----------------	------------	-------------------	-----------

Mit gondolsz, mik lesznek az Aflatoun tréning legfontosabb eredményei? Válassz annyit, amennyit szeretnél.

- ☐ A foglalkozások tervének részletes ismerete
- ☐ Megszeretni az Aflateen programot
- ☐ Önbizalom az aktív, részvételre alapuló megközelítés használatában a tréningeken

TUDÁS, ISMERET

Kérünk írd fel a gyermekjogok négy fő csoportját:

Kérünk, írd le egy példát a társadalmi vagy pénzügyi vállalkozásra, melyet a fiatalok akár az Aflatoun program keretében megvalósíthatnak

ATTITÚD

A következő állítások közül melyik igaz (I) és melyik hamis (H):

- ___ A gyermekek a játékból tanulnak.
- ___ Az oktatóknak más tevékenységeket is használnia kellene a csoportjukban az előadáson kívül.
- ___ A gyerekek nem tudnak vezetni tevékenységeket az osztályukban/csoportjukban.
- ___ A gyermekek kell a tanulás központjában lenniük.
- ___ Stresszes engednem, hogy a gyerekeket hagyjuk részt venni az osztály/csoport tevékenységeiben

A következő állítások közül melyikkel értesz egyet (E) és melyikkel nem (N)?

- ___ A szegény gyerekeknek nincs elég pénze ahhoz, hogy megtakarítsanak.
- ___ A gyerekeknek nem lenne szabad megengedni, hogy pénzt keressenek.
- ___ A gyerekek képesek kezelni a pénzüket a céljaik elérése érdekében.
- ___ Ha az erőforrások szűkösek, a fiúk taníttatásának prioritást kell élveznie.
- ___ A lányoknak részt kell venniük az órák utáni tevékenységekben vagy a saját projektjeikben

VISELKEDÉS

Úgy érzem, kész vagyok arra, hogy levezessek egy Aflateen foglalkozást pedagógusoknak és ifjúsági munkásoknak

Nagyon nem értek egyet	Nem értek egyet	Egyetértek	Nagyon egyetértek	Nem tudom
------------------------	-----------------	------------	-------------------	-----------

Rendben van számomra, hogy ajánljam az Aflateen programot másoknak

Nagyon nem értek egyet	Nem értek egyet	Egyetértek	Nagyon egyetértek	Nem tudom
------------------------	-----------------	------------	-------------------	-----------

☐ Szeretnék a továbbiakban is információkat kapni az Aflateen programról

Ha igen, akkor arra kérünk, hogy add meg a telefonszámodat, email címedet, ahol elérhetünk. Köszönjük!

Egyéb megjegyzések:

▶ TRÉNER KÉPZÉS – KULCS ERŐFORRÁSOK

1. KULCS ERŐFORRÁS: A BRAINSTORMING – ÖTLETELÉS ÉS A MIND-MAP – ELMETÉRKÉP HASZNÁLATA AZ ÖTLETEK FELTÉRKÉPEZÉSÉBEN

Mi az a Brainstorming – ötletelés?

A Brainstorming – ötletelés egy olyan csoportos tevékenység, ahol egy specifikus témával vagy problémával kapcsolatban annyi ötletet generálunk a legjobb megoldás érdekében, amennyit csak lehet. Kreatív gondolkodást igényel a csoporttól, új ötleteket, kifejezetten arra a problémára irányulóan, amellyel szembenézünk épp. A brainstorming – ötletelés segít a fiataloknak:

- Megérteni egy új témát;
- Különböző megoldásokat kifejleszteni a probléma megoldására;
- Érezni, hogy bevonódnak egy csoportos tevékenységbe, és a végén egyetértésre jutunk.

Hogy építs fel egy Brainstorming – ötletelés foglalkozást?

Mielőtt elkezded a foglalkozást, szükséged lesz arra, hogy a témát vagy problémát tisztán és egyértelműen meghatározd. Ez egy széles sávban helyezkedhet el az egyszerű szótól a teljes mondatig; pl. egy szó: „energia” – mit jelent ez a csoport számára; vagy mondat: „Hogyan fejleszthetnénk az iskolai környezetet?”

A jó ötleteléshez alapvető, hogy legyen egy szó, egy kérdés vagy probléma, amire a csoport válaszol. Nagy csoportoknál lehet különböző kérdéseket adni a kisebb csoportoknak. A csoportok legyenek változatos összetételűek a nemek arányában és képességekben egyaránt, ne legyenek homogének.

Szükséges egy nagy papír, amit mindenki láthat a csoportban, így a 6-8 fős csoportlétszám az ideális. Az ötleteket a csoportnak rögzítenie kell, ahogy a folyamat halad előre, így mindenki tudhatja, hogy mi hangzott el, mit adtunk hozzá a korábbi ötletekhez. Minden ötletet fel kell írni, még a legszokatlanabbakat is – a cenzúrázás leállítja az ötletelési folyamatot.

Mielőtt a foglalkozás elkezdődik, a következő szabályoknak kell egyértelműnek lennie:

- A csoportból mindenkit be kell vonni.
- Senki nem kritizálhatja mások ötletét vagy javaslatát.
- A szokatlan és innovatív ötleteknek is helye van!
- Sok különféle ötletre van szükség.
- Mindenkinek gyorsan kell dolgoznia. A brainstorming egy gyors és „viharos” tevékenység.

A foglalkozás menete – hogyan vezesd?

A tanár/tréner szerepe az elején a vita bátorítása, a bevonódás folyamatos biztosítása és az ötletek feljegyzése. Amikor a résztvevők küzdenek az ötletekkel, vagy az idő lejár, vedd rá a csoportot, hogy válogassa ki a három legjobb ötletet, és indokolja meg, miért azokat választotta.

Végül:

- Foglald össze, mit csináltak a csoportban jól;
- Kérdezd meg, mit találtak hasznosnak ebben a tevékenységben. Mit fedeztek fel az ötletelés folyamatában, amire korábban nem jöttek rá.

Mi az a Mind Mapping – elmetérkép módszer?

- A Mind Mapping – elmetérkép egy olyan módszer, ami egy központi téma köré szerveződött kulcsaspektusokat mutat be. A Mind Mapping – elmetérkép módszer egy vizuális eszköz, ami segít a fiataloknak, hogy a téma körüli gondolataikat strukturálják és szervezzék. A Mind Mapping – elmetérkép módszer lecsökkenti az információk mennyiségét egy egyszerűen érthető diagrammá, ami megmutatja a kapcsolatokat és a mintázatokat a téma aspektusai között.

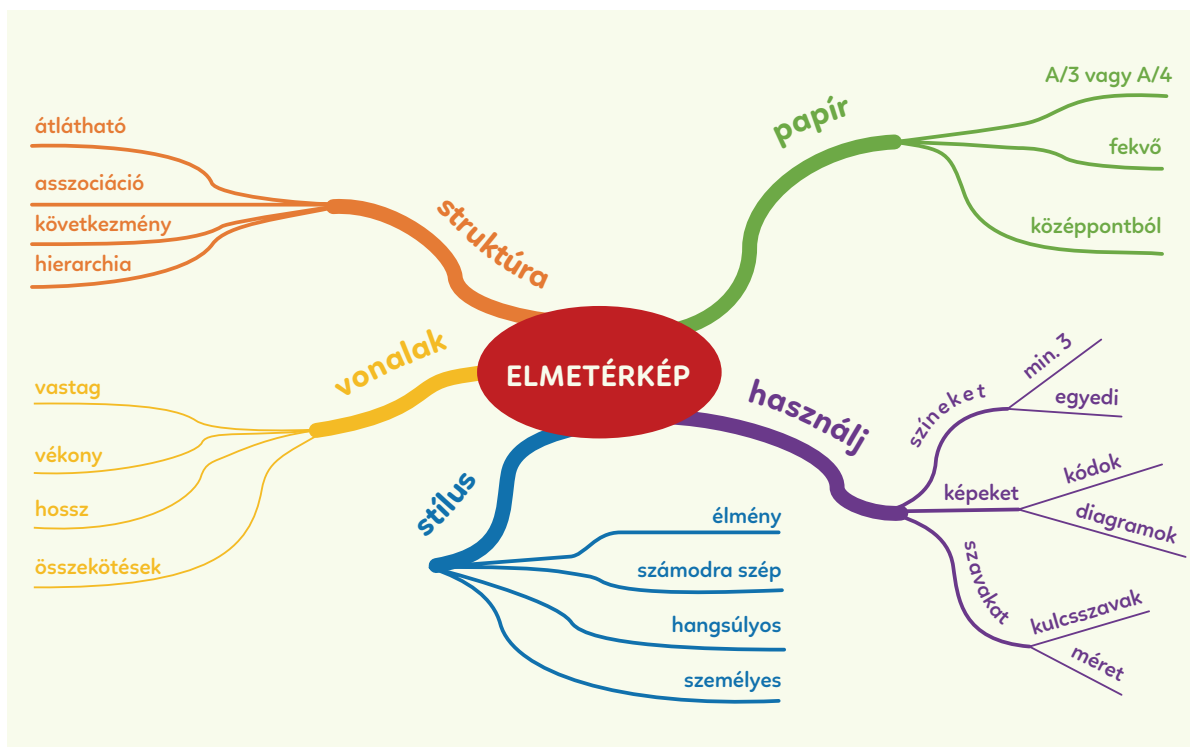
Mikor használjuk a Mind Mapping – elmetérkép módszert?

- A Mind Mapping – elmetérkép módszer akkor hasznos, amikor bátorítani akarsz a kreativitást, mivel strukturálja a szabad gondolkodást. Amikor meg akarsz oldani egy problémát, akkor ez a módszer segít hangsúlyozni a probléma aspektusait, és azt, hogy hogyan kapcsolódnak ezek egymáshoz. A Mind Mapping – elmetérkép módszer segít átgondoltatni a csoporttal egy korábbi munkát – gyorsan és strukturált módon. Akkor használd, amikor bátorítani akarsz a vitát, a beszélgetést, a változatosságot, a kísérletezést és a csoportos gondolkodást.

Hogyan készíts Mind Mapping – elmetérképet

- Kezdd azzal, hogy rajzolsz egy „témadobozt” a papír közepére. Ebbe írd bele azt a fő témát, ötletet, amit be akarsz mutatni. Ebből a témadobozból húzz ágakat, melyek altémákhoz vezetnek, kapcsolódva a főtémához. Légy kreatív az alap térképeddel, amikor az altémákat rajzolod.
- Próbáld ki először te magad, mielőtt a módszert csoport elé viszed.
- Alább találsz egy Mind Mapping – elmetérképet arról, hogyan kell használni a módszert.

TIPP: használd a tréning során a Mind Mapping – elmetérkép módszert arra, hogy feltérképezd, mi az, amit a résztvevők már tudnak a témáról, amit fel akarsz vezetni.

2. KULCS ERŐFORRÁS: HOGYAN LEHETSZ TALÁLÉKONY KÉPZŐ KIHÍVÁST JELENTŐ KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT?

Sok ifjúsági munkás és pedagógus dolgozik nehéz körülmények között. Lehet, hogy nagy létszámúak a csoportjaik. Lehet, hogy kevés erőforrásuk van. A gyerekek ebben a közegben valószínűleg nem rendelkeznek olyan erőforrásokkal otthon, ami segíthet kompenzálni a korlátozott iskolai erőforrásokat. A tanároknak egy csoportja, akik ilyen körülmények között dolgoznak, nemrégiben ötleteltek javaslatokon, hogy miként lehetsz találékony az ilyen nehéz körülmények ellenére is.* Sok ötlettel rukkoltak elő, és úgy döntöttek, hogy a következő hét a leghasznosabb:

- A lehető legjobban használd ki a helyi környezetet oktatási segédletként. Minden iskola, közösség egy adott környezetben van, ami kiaknázható vitára, közelebbi megvizsgálásra és erőforrásokra.
- Használd ki oktatási segédletként a lehető legjobban a helyi közösséget. A szülők és mások bevonása fontos forrásai a történeteknek arról, hogy milyenek voltak a dolgok múltban, valamint a mindennapi témákkal kapcsolatos véleményeknek.
- Aknázd ki a helyben meglévő kommunikációs rendszereket. Majdnem minden közösségnek van hozzáférése rádióhoz, gyakran helyi csatornákkal. Fedezd fel a hozzáférhető internet lehetőségeket is. Használj fel minden rendszert, ami serkenti a vitákat, a párbeszédet.
- Készíts oktatási segédletet a közösség vagy az iskola környékén lévő alapanyagokból. Régi dobozok, magazinok, újságok, de még a műanyagpalackok is átalakíthatók segédanyagokká.
- Működj együtt helyi civilekkel, iskolákkal közvetlenül, vagy levélváltással, emailben, vagy más közösségi média platformokon. Ez nagyon motiváló lehet a fiataloknak, sok lehetséges információcserére nyit alkalmat. Például a vidéki és városi iskolák közötti információcsere érdekes összehasonlításokhoz vezethet.
- Engedd, hogy a közösségi központ vagy az iskola a helyi közösség erőforrásává váljon: egy tanár például leírta azt, amikor egy anyuka becsatlakozott az olvasás órákra, és így művelte a saját íráskészségét. A családok bevonása szintén tartalmaz hozzáadott értéket.
- Készíts egy kiskertet: növények még a legkisebb helyen is termesztethetők. A gyerekeknek minden korosztályban a javára szolgál, ha részt vesznek a tervezésben, ültetésben, termesztésben, és a kert fejlődési állomásainak használatában.

* www.tessafrica.net (© This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Licence. Ez a munka a Szabadon felhasználható tulajdon licenc alá tartozik.)

3. KULCS ERŐFORRÁS: A HELYI KÖZÖSSÉG/ KÖRNYEZET HASZNÁLATA ERŐFORRÁSKÉNT

Fontos, hogy tervezd meg és készítsd elő a foglalkozásokat, így tudod fokozni a fiatalok érdeklődését. A tervezés része, hogy meghatározd az erőforrásokat, ami elkötelezetté teszi a fiatalokat a tanulás iránt. Egy értékes erőforrás, amit felfedezhetsz és használhatsz, a helyi környezet, ahol nem csak széles skálán mozgó szakértelemmel rendelkező emberek vannak, hanem tágas hozzáférés is adott a természeti erőforrásokhoz.

A dinamikus erőforrások használata:

- motiválón hat a fiatalokra;
- stimulálja a gondolkozást;
- kinyitja a szemüket a körülöttük levő változatosságra és gazdagságra;
- fejleszti a helyi közösséghez való kötődést;
- összeköti a tananyagot a fiatalok életével;
- új tapasztalatokat nyújt nekik

Helyi szakértők a termedben

Lehet, hogy éppen a matek és pénz kapcsolatán dolgozol, vagy mintákat készítesz a művészet foglalkozásra. Hogyan tudod felvezetni ezeket a témákat a fiataloknak úgy, hogy felkeltsd az érdeklődésüket? Az egyik mód, hogy meghívod a helyi boltost, hogy beszéljen a pénz használatáról a munkájában, vagy a helyi szabót, hogy mutassa meg a hagyományos minták használatát. A fiatalok érdeklődve fogják hallgatni, amit a látogató mond vagy tesz, és kérdéseket akarnak majd feltenni, ezért ezt figyelmesen meg kell tervezni. Ha ezt választod, tisztán és egyértelműen meg kell határoznod, hogy mit szeretnél, miről gyűjtsenek tapasztalatokat a fiatalok, és azután követheted az alábbi lépéseket a felkészülés során.

A látogatás előtt

- Határozd meg, kiket akarsz megkérdezni.
- Kérdezd meg, szívesen jönnének-e.
- Beszélj a csoporttal a látogatásról, és arról, mit szeretnének ők megtudni.
- Kérd meg őket, hogy írjanak meghívót a látogatónak.
- Tervezd meg a csoporttal a kérdéseket, amiket meg szeretnének kérdezni.
- Egyezz meg a csoporttal, hogy ki fogja ezt csinálni.
- Egyeztess újra a vendéggel, hogy visszaigazolja, hogy jön, és mondd el neki, mi fog történni.
- Kérd meg, hogy hozzon valami érdekeset, amit meg tud a csoportnak mutatni.

A látogatás napján

Szervezd meg, hogy néhány fiatal a megbeszélte időpontban találkozzon a látogatóval a kapunál, és hozzák be a terembe. Mutasd be a vendéget a csoportnak, és engedd, hogy egy rövid ideig – 10-15 percig elmesélje a csoportnak, hogy ő mivel foglalkozik, és megmutassa, amit hozott (ha hozott). Bátorítsd a fiatalokat, hogy tegyenek fel kérdéseket. Amikor a látogatás befejeződik, kérj meg egy főt a csoportodból, hogy mondjon köszönetet a látogatónak, amiért eljött.

A látogatás után

Gondold át, hogyan tudod felhasználni mindazt, amit a fiatalok láttak és hallottak. Megkérheted őket, hogy osszák meg az ötleteiket a csoportban, és készítsenek listát vagy poszttert a kulcs tanulási pontokról. Tervezhetsz még több foglalkozást, felhasználva az ötletet és információt a témáról.

Ők is végezhetnek kutatást a témával kapcsolatban. Megoszthatják az ötleteiket a csoporttagokkal, vagy akár a szülőkkel, egy különleges szülő délutánon vagy kiállításon.

Más helyi erőforrások használata

A külső környezetre is tekinthetünk úgy, mint erőforrások gyűjtőhelyére, de lehet az akár a terem kiterjesztése is. Íme, néhány ötlet, hogy használhatod a helyi környezetet támogatásra, erőforrásokra és termen kívüli oktatásra.

Élő dolgok

Bárhol is legyen az iskola vagy a csoport helyszíne, élő dolgok változatos sora lesz, amit begyűjthetsz, rövid időre behozhatod a terembe fiataloknak, hogy vizsgálják meg, figyeljék meg.

Te is elvégezheted a gyűjtést, vagy a fiatalokkal együtt mehetnek gyűjteni. Faleveleket behozni, például, hogy alaposan tanulmányozhassák a fiatalok közelebbről. Légy egyértelmű abban, hogy mit fognak tanulni a fiatalok, és adj nekik időt, hogy a teremtményeket biztonságosan megfigyeljék. Győződj meg róla, hogy az állatokat és növényeket tisztelik, és megértik, hogy miért fontosak a közösség számára.

Helyi anyagok

Sokféle anyagot gyűjthetsz a helyi környezetből – akár vidéki, akár városi környezetben dolgozol – ami segíthet a teremben. Ilyenek például:

- Kavicsokat és köveket tanulmányozni
- Kavicsokat és köveket számoláshoz
- Újrahasznos anyagokat, mint kártyákat, papírt, drótot, fát, textíliát, műanyag dobozokat.

Ezek mind, és sok más anyag is, időről időre újra gyűjthető, így amikor olyan tevékenységet végzel a csoportoddal, mindig lesz kéznél papír vagy kártya. Amikor posztert akarsz csinálni a csoportoddal, lesznek kártyáid, amelyekre írhattok. Kérd meg a csoportot, hogy segítsen a gyűjtésben.

Kiterjesztett terem – hogyan tágítsuk a tanulási teret?

Ahelyett, hogy a külvilágot hozod a terembe, elviheted magaddal a fiatalokat az iskolaudvarra, a közösségi ház kertjébe, a parkba, vagy messzebb. A fiatalokat kivinni, hogy lássák a növényeket és az állatokat a természetes környezetükben, inspirálni fogja őket. Elvinni őket, hogy nézzék meg, hogyan használják a környezetet, hol fekszenek az épületek, hol folyik a helyi forrás, vagy hol legelnek a marhák, jobban fogja érdekelni őket; serkenti a mélyebb gondolkodást, ha kihívást jelentő tevékenységekbe vonod be őket.

4. KULCS ERŐFORRÁS: A FOGLALKOZÁSAID MEGTERVEZÉSE ÉS AZ ELŐKÉSZÜLETEK

Miért fontos a tervezés és az előkészület?

Ezzel a kulcs erőforrással megtaníthatod az ifjúsági munkásoknak és a pedagógusoknak, hogyan készüljenek hatékonyan a foglalkozásaikra. Használhatsz brainstorming ötletelés technikát, hogy aktivitásra késztesd őket a tervezés legfontosabb elemeinek összegyűjtésében. Miután megosztották ötleteiket, facilitálhatsz egy beszélgetést, és kiemelheted vagy kiegészítheted a szükséges kulcs tanulási pontokkal a következők közül.

A következőket jó foglalkozásokat tervezni szükséges. A tervezéssel és előkészítéssel koncentrálnunk:

- arra, hogy a fiataloknak mire van szükségük az előrehaladáshoz;
- arra, hogyan fogod őket úgy tanítani, hogy ők megértsék;
- arra, hogyan fogod a végén megítélni, amit tanultak.

Ezért, a tervezés egy minduntalan változó folyamat, ami segít neked abban, hogy átgondold és előkészítsd, amire szükség van ahhoz, hogy segítse a fiatalokat jól reagálni rád és a tartalomra, amit tanítasz. A fiataloknak ahhoz, hogy tanuljanak a foglalkozásból, szükséges:

- érdeklődniük – ha nem érdekli őket, semmilyen értéknek nem lesz helye
- egyértelműen tudni, hogy mit akarsz, mit tegyenek, mit valósítsanak meg.

A foglalkozás megtervezése

Először is, gondold át a tananyagot, amit követned kell, és oszd fel témákra és témakörökre, kisebb részekre, amik beleférnek egy adott foglalkozás időkeretébe. Egy téma lehet, hogy négy foglalkozásból áll, míg egy másik csak kettőből. Utána használnod kell a készségeidet, hogy a témákat érdekessé tedd a fiatalok számára. Ehhez tisztában kell lenned azzal, hogy mit akarsz csinálni. A tanulási célok és kimenetek meghatározása segítenek ebben.

Minden foglalkozásnak legyen egy célja, amit a fiataloknak meg kell tanulni/érteni /képesnek lenni megcsinálni/tudatában lenni a foglalkozás végére. A tanulási cél egy állítás arról, amit a résztvevők tenni fognak. Például:

A foglalkozás végére a fiatalok:

- el tudják készíteni a saját agyagedényeiket
- tudni fogják, hogy hogyan ismerjék fel egy konkrét növény valamelyik részét
- megértik, hogy miért kanyarog a folyó.

A foglalkozás tervnek legyen egy tanulási kimenete: „Honnan fogom tudni, hogy a fiatalok elérték a tanulási célt, amit kitűztem?” Például:

- Elkészültek az edények?
- Hogy fogom megítélni, hogy mennyit tudnak a növényről?
- Hogy fogom mérni, hogy értik a kanyargást?

A sikeres foglalkozásból láthatod, hogy miként értékelheted a fiatalok előrehaladását, és azt, hogy mennyire valósították meg a programot. Mindannyian tudni fogjátok, hogy milyen területeket kell fejlesztenetek.

Felkészülés a foglalkozásra

A felkészülés a foglalkozásra, azt jelenti, hogy arra összpontosítasz, amit tenned kell, hogy elérd a tanulási kimenetet. Gondold át a foglalkozásra készülést, három lépésben:

- *Bevezetés:* elmagyarázni a foglalkozás céljait és célkitűzéseit. A résztvevők érdeklődésének felkeltése.
- *A foglalkozás fő része:* egyéni vagy csoportmunka is lehet. Elmagyarázni az új információt, ötletelni, kifejleszteni tevékenységeket, kísérletezni.
- *A tanulás ellenőrzése* (gyakran hívják plenáris foglalkozásnak), amelyben te és a fiatalok tudatosítják, mit tanultak. Időigényes, ha hatékonyan akarjuk csinálni, ezért tervezzünk vele! Értékelés, összegzés, elégedettek vagyunk-e a foglalkozás kimenetével? Összegzünk, és tanulunk az esetleges hibákból.

5. KULCS ERŐFORRÁS – SZEREPJÁTÉK, PÁRBESZÉD, DRÁMA MÓDSZEREK HASZNÁLATA A FOGLALKOZÁSOKON

A fiatalok és a felnőttek is, akkor tanulnak legjobban, ha elköteleződnek a tanulási tapasztalatnak. A szerepjáték, a párbeszéd, a dráma nagyon aktív módszerek annak feltérképezésére, hogy mi az, amit a résztvevők már tudnak. A másokkal történő interakciók során, és miközben megosztják egymással az ötleteiket, a fiatalok egy szélesebb és mélyebb megértést építhetnek a témával kapcsolatban.

Általában az ifjúsági munkások és pedagógusok nincsenek felkészülve a dráma és színházi módszerekre. A tréningek során alap-, de hatékony eszközöket kell nyújtunk, amiket könnyű megtanulni és adaptálni a különböző tréninghelyzetekben. A „csinálva tanulás” egy jó lehetőség, hogy megtanulják, elsajátítsák, és amikor a módszer végén önreflexiók gyakorlatot nyújtunk a résztvevőknek, tudatosítsák a tanultakat.

A három stratégia ebben a kulcs erőforrásban megengedi a résztvevőknek, hogy fejlesszék a gondolkozási készségeiket. Olyan kontextusban dolgozzanak, mely megengedi nekik, hogy sokkal érzékenyebb témákról beszéljenek, használják a kreativitásukat és a képzelőerejüket a tudásuk kiterjesztése és a problémák megoldása érdekében. Figyelmesen kell tervezned, és végiggondolni, hogy vezeted fel a technikát. Gondolnod kell arra, hogy vajon egyszerre a teljes csoporttal érdemes dolgozni, vagy kisebb csoportokkal inkább. Ez függhet a csoport nagyságától és korábbi tapasztalataitól.

Az alábbi mindhárom módszer rendelkezik olyan erősségekkel, amik megengedik számodra, hogy a tananyagok széles spektrumában alkalmazd őket. Hogyan látod ezeket a stratégiákat a foglalkozásaidon, mit kell átgondolnod, ha akarod őket alkalmazni, és milyen hozadékaik lehetnek?

Párbeszéd

A résztvevők tanulási folyamatának támogatásában egyik fontos szereped, hogy támogasd őket azon tűnődni, hogy mit tudnak, mit nem tudnak és mi az, amit még nem képesek megtenni. Amíg nem bátorítod őket arra, hogy beszéljenek az ötleteikről és figyeljenek mások nézőpontjára, nem lesznek képesek arra, hogy megértésüket kiterjesszék annyira, amennyire csak tudják.

A nyílegyes, olvasás és kérdésre válaszolás típusú gyakorlatok nem kérdőjelezik meg a gondolkodásukat annyira, mint azok a tevékenységek, ahol alkalmazniuk kell ötleteiket a releváns helyzetekben. Azáltal, hogy megbeszéljük, mit fognak csinálni, át kell gondolniuk, amit már tudnak, ismernek, és hogy mit tudnak ezzel elérni.

4-5 fős csoportokban beszélgetni lehetőséget ad a résztvevőknek arra, hogy megszólaljanak, és mások ötleteit meghallgassák. Máskor elég csak annyi, hogy megkérded őket, hogy párban beszéljenek meg egy pár percig egy kulcs ötletet, majd az eredményt osszák meg a csoporttal – ez éppolyan értékes lehet. A félénk résztvevők, akik normál esetben nem vesznek részt a nagyobb csoport beszélgetéseiben, lehet, hogy nagyobb önbizalommal beszélnek kisebb csoportokban, és így többet megtudhatsz arról, hogy mennyit tudnak, vagy hogyan gondolkodnak. Trénerként szükséged van arra, hogy tisztában legyél a résztvevők érdeklődésével és tudásával, és azzal, hogy tanulnak. Így a tanítást a szükségleteikre tudod igazítani. Adj rendszeres lehetőséget a résztvevőknek arra, hogy csoportokban beszélgessenek, és győződj meg arról, hogy erre kaptak elegendő időt.

Szerepjáték

Szerepjáték az, amikor a résztvevők felvesznek egy szerepet, és egy rövid jelenetben eljátsszák – ahogy gondolják –, hogy az a személy viselkedne abban az adott helyzetben. Ahelyett, hogy egy konkrét vitahelyzetet választanál a csoportodból, inkább találd ki egy jelenetet, ahol hasonló incidens történik. Lehet az otthoni környezetben vagy közösségi helyzetben, de amíg a történet elválík az eredeti konfliktustól, a téma lehet azonos.

Adhatsz a résztvevőknek szerepet, amit elvállalnak, és adhatsz időt arra, hogy átgondolják a kis jelenetet, amit felépítenek majd, vagy megkérheted őket, hogy tervezési idő nélkül improvizáljanak. Kipróbálhatod mindkét módot, hogy megnézd, melyik megközelítés válik a javadra.

A jeleneteket a kiscsoportok előadhatják a teljes nagycsoport előtt, vagy dolgozhatnak párhuzamosan, amikor egyik csoport sem „közönségnek” ad elő. Lehet, hogy kis csoportokba osztod a résztvevőket, és megkérded őket, hogy a szerepeket maguk válasszák ki, mielőtt adsz nekik időt, hogy felfedezzék a konfliktus lehetséges megoldásait. Más esetben használhatsz szerepkártyákat is.

Minden alkalommal, mikor egy jelenetet felállítasz, tisztázni kell az alapkereteket a résztvevőkkel:

- Kik vagyunk?
- Hol vagyunk?
- Mikor történik?
- Mit csinálunk?
- Miről szól a konfliktus?

Például: Mi egy csoport 16 éves fiatal vagyunk, ugyanabban a kosárcsapatban játszunk. Versenyre készülünk, de van egy fiú, aki mindig késik az edzésekről.

Át kell gondolnod, hogy milyen visszajelzést szeretnél a csoporttól a tapasztalataikról és érzéseikről. Lehet, hogy néhány csoport jobban szereti a szerepjátékot, mint mások. Más csoportok könnyebben fogalmazzák meg a dolgokat, amiket a szerepjátékból tanultak.

Drámajáték és színjátszás

A drámamódszerek használata jó stratégia a fiatalok motiválására. A hátrányos helyzetű fiataloknak gyakran nehéz, hogy problémáikat verbálisan is kifejezzék, lehet, hogy készségeik és kompetenciáik korlátozottak ahhoz, hogy véleményüket mélyebben kifejejék. A drámajáték erős eszköz lehet a számukra: amikor meghívod és bevonod őket egy drámafoglalkozásba, akkor a szituációk segítségével el tudják játszani a véleményüket.

A dráma sok különböző módon használható, a teljes csoport bevonására is lehetőséget nyújt a dráma megalkotásának kreatív folyamataként. Nem kell mindenkinek színésznek lennie a drámában; néhányan úgy is részt vehetnek, ahogy a tehetségüknek legjobban megfelel, pl. a helyszín, jelenet kidekorálásában, a maszkok megrajzolásában, az eszközök elkészítésében. A dráma, vagy történetmesélés úgy, hogy eljátsszuk vagy eltáncoljuk, bátoríthatja a fiatalokat és serkentheti, hogy olyan témákról gondolkozzanak, mint a kapcsolatok, küzdés a hatalommal a történelem során, helyi kör-

nyezetvédelmi ügyek, viták. Ez, bár hasonló, de ellentétben a szerepjátékkal, rendelkezik egy „végtermékkel”. Lesz a végén egy valamilyen produkció, amit be lehet mutatni a nagycsoport többi tagjának, vagy az osztálynak, vagy az iskolának, esetleg a szülőknek, és a helyi közösségnek.

A drámafoglalkozáson (DIE – Drama in education = tanítási dráma) olyan dráamódszereket alkalmazunk, ahol nincs a foglalkozás végén előadás. A fókusz a folyamaton van – lehet rövidebb foglalkozás, amikor egy konkrét helyzeten dolgozunk –, de csak egymásnak mutatjuk meg az improvizációkat a csoportban.

A színházi nevelés (TIE = Theatre in education) gyakran hosszabb folyamat, a foglalkozás alatt és a foglalkozások között is készülődünk az előadásra, amit a végén bemutatunk egy közönségnek. A dráamódszerek adnak valamit a fiataloknak, amin dolgozhatnak, és ami motiválja őket. Hasznos lehet akár előre megírt szövegekkel, akár improvizációval dolgozni és egy témát feldolgozni. A dráma arra is jó mód, hogy felmérj, mennyit értenek a résztvevők egy adott témából. Ha úgy döntesz, hogy dráamódszereket használsz a csoportodban, használhatsz előre megírt forgatókönyvet, vagy akár csak egy vázlatot, amit hagysz, hogy a résztvevők dolgozzanak ki a maguk számára. Improvizálhatnak is, és gyakorolhatják, hogy mit mondanak, és hogyan játsszanak el egy jelenetet.

Amikor drámafoglalkozást tervezel – vagy akár egy foglalkozás sorozatot, mert a drámához sok idő kell –, ezeket a dolgokat kell észben tartanod:

- Légy egyértelmű, hogy miért a dráamódszert akarod arra használni, hogy a résztvevőket segítsd a tanulásban.
- Adj egyértelmű instrukciókat és magyarázatokat a dráma céljáról.
- Legyenek a fejedben vázlatok a drámára, hogy ha a résztvevők elakadnak az improvizációban, tudj javaslatokat tenni.
- Teremts időt a gyakorlásra.
- Légy kész a támogatásra, és javasolj ötleteket, ha nehézségeik vannak.
- Használd akár a nyelvi–nyelvtani órákat, ahol párbeszédet írhatnak.
- A darab kapcsolódhat egy tudományos vagy társadalmi témához, vagy állampolgári/élet-készségekhez.
- Adj nekik lehetőséget közönség előtt előadni, amikor ez lehetséges, mivel ez növeli az önbizalmukat – még azokat is, akik csak dolgoznak az előadáson, és nem szerepelnek benne.
- Vond be annyira a résztvevőket, amennyire csak lehetséges, a folyamat minden lépésénél és a döntéshozatalba is.

6. KULCS ERŐFORRÁS: TÖRTÉNETMESÉLÉS A TRÉNINGEKEN

A történetek segítenek értelmet adni az életünknek. Sok tradicionális történet generációról generációra hagyományozódott, melyeket nekünk is meséltek fiatalkorunkban, és amelyek sok értéket és szabályt magyaráznak meg a társadalomból, melybe beleszülettünk. A történetek mérhetetlen erővel bíró médiumok, különösen, ha leírják vagy elmondják őket. A történetek szórakoztatóak, izgalmasak, buzdítóak és átvisznek minket a mindennapi életünkől a fantáziavilágba, de azért időnként problémásak is lehetnek. Útmutatást nyújtanak arról, hogyan éljük az életünket; segítenek az érzéseink feltérképezésében és átgondolni a problémáinkat egy olyan kontextusban, ami nem kapcsolódik közvetlenül a valósághoz, ezért kevésbé veszélyes.

A történetek erős szerepet játszanak az iskolai, tantermi környezetben is, minden tantárgy területénél, sokféle módon; célok széles skálájában lehet őket alkalmazni nemformális oktatási és szabadidős környezetben is. A következő rész feltérképezi, mikor és hogyan lehet a történeteket használni a résztvevők fejlesztése és a világ megértése érdekében.

Hogyan lehet a történeteket használni osztálytermi és nemformális oktatási környezetben?

Használhatjuk a történeteket a foglalkozás elején, közepén vagy akár a végén, lezárásként.

A foglalkozás elején: A leggyakrabban ilyenkor a foglalkozás kereteinek megadására használjuk a történeteket, az érdeklődés felkeltésére, és megismerni, mi az, ami a résztvevők már tudnak. Segít megadni a foglalkozás fő munkaterületének kontextusát.

A foglalkozás közepén: A történeteket ebben a stádiumban a csoportmunka kontextusának megadására használjuk. Elemezzük vagy felhasználjuk:

- A történet értékét
- A karakterek reakcióit
- A történetben lévő ötleteket
- A történetben tett állításokat
- A történet szerkezetét
- A történetben lévő eszméket, ötleteket a téma mélyebb és tágabb megértése érdekében.

A foglalkozás végén: Gyakran használjuk a tanultak összefoglalására, ezért a történet választása ebben a fázisban sokkal nehezebb.

A történeteket arra is használhatjuk, hogy a résztvevők pihenjenek, szusszanjak egy kicsit, és így adjunk nekik egy örömteli tapasztalatot, mielőtt hazamennek. A történetek önmagukban is mérhetetlen értékkel bírnak, vigaszt nyújtanak, támogatnak és szórakoztatnak. Segítenek önbizalmat és önbecsülést építeni, és segítenek a résztvevőknek többet megtanulni önmagukról, ahogy kapcsolódnak a karakterekhez, a történet szereplőihöz, ezért nem lehet túlértékelni a történetek elmesélését vagy elolvasását, akár „csak úgy” örömből is.

Hol találunk, és hogyan választunk történeteket?

Történeteket találhatunk könyvekben, a helyi közösségekben, magunkban és a résztvevőkben. Neked kell a megfelelő történetet kiválasztanod, részben az üzenete, másrészt a célja miatt, ami miatt fel akarod használni. Rátalálhatsz a történetedre egy könyvben vagy egy olyan tradicionális mesében, népmesében, ami sosem volt leírva; megtalálhatod a gyermekkorodban vagy hallhattad a fiataloktól. Kitalálhatsz történetet, vagy megírhatsz a saját sztoridat. Ez aztán elmesélhető, vagy felolvasható az osztályodnak – vagy megkérheted őket, hogy írják meg ők a történeteket. Ezeket aztán össze lehet gyűjteni és könyvet készíteni belőlük, a helybéli történetekből vagy egy konkrét téma körüli sztorikból. A fiataloknál nincs korhatár a történetek felhasználásában, de magától értetődő, hogy olyan történetet érdemes választani, ami megfelel ennek a korosztálynak.

A foglalkozásokon történeteket használni hatékony módja lehet a helyi közösség bevonásának; meghívhatod egy történetmesélőt, hogy meséljen nektek. Kiterjesztheted ezt egy történetmesélő klub létrehozásával az iskolán vagy közösségen belül, ahol a történetmesélési készségeket fejlesztik a résztvevők és így biztosítják, hogy az ilyen mesék nem vesznek el a közösségből. A történetek, és a történetmesélés kulcsszerepet játszanak sok közösség együtt tartásában és a fontosságuk nem szabad, hogy a csoportban mellőzve legyen.

